

RAY NIEBIESKI

NA ZIEMI,

Potopem złości y okrucieństw
Zydowskiego znieśiony.

ABO

KAZANIE

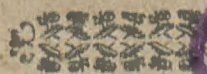
NA WIELKI PIĄTEK!

Miąne, y do druku podane.

OD

X. MIKOŁAJA SZOMOWSKIEGO

Theologa y Káznodzieie.

W WARSZAWIE,

W Wdowy y Dźiedźicow Piotra Elerta I. K. M.

Roku P. 1655.

APPROBATIO!

Imprimatur.

Varſaviae die 9 Febr. A. 1655.

*Stanislaus Stramſzewicz
Custos Premysliensis, Offi-
cialis Generalis Varſavienſis.*

XVII - 4630 - III

IASNIE WIELMOZNEMV
Y NAYWIELEBNIESZEMV PANV

IE° MĆI XIĘDZV

STEPHANOWI
WYDZE,

NOMINATOWI BISKVPOWI
LVCKIEMV,

SEKRETARZOWI WIELKIEMV
KORONNEMV,

Opátowi Siećiechowskiemu, &c. &c.]

Pánu mnie wielce Młćiwemu.

O tak wálnego y powśechnego powin-
śowania, gdy różnych stanów y con-
ditiy, nie w Koronie tylko, ale y w
postronnych krájach, ludzie, którym-
kolwiek wysoka Godność y wielkość
Wm. M. M. P. perspećta, y Ko-

ściółowi Bożemu, osobliwie ósierociałey Diećesiey Łuc-
kiey, columnam & firmamentum veritatis, robur
eius, quæ in CHRISTVM est, fidei, Diuinis hu-
manisq; scientijs politissimum Præsident: y laboranti,

S. Basil ep.
62. de F.
feb

*á sporo inclinatae Patriæ, fulcimentum, wielkich w-
 dziey Senatorá: y Wm. M. M. P. tam honorifica,
 á Cnodie y Godności powinne Ecclesiæ ac Reipub: offi-
 cia, szczerze y serdecznie winsuia; ia też minima gratu-
 lationis pars, przystępuiac, te licha pracy moiey poczte
 Niebieski Ray z powodzi y okrucieństw, iakożkolwiek
 dobyty, á Wm. M. M. P. destinowany y dedikowany,
 znanizszym poklonem przynosze, y oddaje.*

*Ani gdy to czynie, drżaca y lekaiaca sie reká, coraz
 topodaje, to sie znouu cofa; (iako reká oná Augustowi
 wyrzadziła) bom dobrze wiadomy, że Wm. M. M. P.
 nie iestes z onych Panow liczby, ktorzy sobie niepotrzebnie
 supercilia assument, quasi conciliandæ maiestati: nie
 rozumieiac, że tak imitantur imperitos statuarios, qui
 existimant colossos suos magnos & venustos futu-
 ros, si quando inflatos & hiantes fecerint, & tibijs
 quàm maximè diductis. Ale ráczey praktykujesz, cóś
 na sercu y umyśle swoim zdawná wykował, Theodosiusów-
 we, z ktorym sie y w grobie zawrzeć kazal. AMARI
 NON METVI.*

*Y doszedles też zá táška Boża, á ku wsytkim ludz-
 kościa y grzeczności swoia, vitæ, nie tylko sine metu, iá-
 ko wymowił Orátor, ale też beatè degendæ praesidia fir-
 missima. V wsytkich Laudem, de quo quivis malus
 loqui, bonus tacere non potest. Nemo est lauda-
 bilior, quàm qui ab omnibus laudari potest, quot ho-
 mines, tot pracones. Y charitatem, że ktore niekie-
 dy elogium pochlebnie Gállionowi swemu dal Seneka; to
 wła-*

Cic. l. 1. de
 Inuent.
 Sidon. l. 7.
 epl. 8.
 S. Ambros.
 l. de virgin.
 l. 4. quaest.
 natural.

właśnie y prawdziwie, a słusznie Wm. M. M. P. powinne:
Nemo mortalium vni tam dulcis est, quàm tu o-
mnibus.

Alem y tego niemniej wiadom, że Wm. M. M. P.
(co wielka, a samemu tylko literarum viro conuenien-
tissimum.) cum studijs ipse maximis polleas, (elo-
quentiâ stupor, doctrinâ miraculum.) ea in alijs etiâ
minima complecteris. Czem sobie nie mnieysza pe-
wnie, ani podleysza, ale consummatam gloriam ie-
dnaś. ponieważ satis eminet meritis ingenij proprij,
qui fuerit fautor alieni.

I przetoż śmieje y poduśale, te lubomala y prosta,
ani wybornymi słowy, y których wiek terażnieyszy, tan-
quàm sibi debitos exigit, konceptami, pozorna prace
moie, Wm. M. M. P. oddaie. Tuśac, że earum rerum
iudex eris idoneus, quarum es eruditus. A przy tym
uniżenie prośac, abyś ten propensissimi przeciwnko sobie
animi mei affectum, y submissia, mile y złaśka przy-
iawśy, tey pracy, który seculum & mores non igno-
ras: quamq; varij hodie sensus & dissensus. Non sen-
tentia, non verbum aliquod à calente calamo anceps
fugiat, ecce calumniarum subitus & magnus ignis.
ta, ktorac' Pan Bog dał, a Godność twoia ziednał, u
wśytkich Autoritate, tarcza y obrona być raczył. Quod si
nec pondere, nec ingenio placet artificis munus; non
aliter tamen illud amplectere, quàm Superi vel thu-
ra, vel pinguium libamina victimarum: illi siquidē
non hostiam, sed affectum considerant: eorumque

Sidon. l. 5.
epl. 1.
Vergerius
Iustinopol.

Sidon. sup.

Arist. i Eth.

Lips. cent.
I. ep. 49.

Hildebert.
Ep. ep. 16.

gratiam deuotio, non impensa promeretur: purus
& integer animus eos quodcunque vult, inclinat: nec
minus quadrante quàm talento coelestem mitigat in-
dignationem. Tenże y moy purus á uniżony animus,
niech kumnie Wm. M. M. P. serce inclinet, ábyś mie
wliczbe slug swoich choć z á namnieyşego y oştatniego
przyiawşy, w tasce swoiey Pańskiey chowac' raczył. Kto-
ry zostawam záuşe.

W Wårşawie d. 12 April, 1655.

Wm. M. M. P.

sanţşy Bogomobla

y sluga

I. Mikolay Szomowski

Do Czytelniká!

Która niekiedy inni / laska y ochota syścić mo-
wione: z też prośbę y ty laskawy Czytelniku / czy-
taj to Bazanie pisane. *Wysłiemćia / że Ma-*
gnum, dare aliquid in manus hominum. Żaraz

Plin. l. 6.
ep. 17.

Præcipitanda, & in pugnam, aut aciem vocanda fama,
nisi omnia non benè solum dicta, sed etiam cautè. *U cho-*
ćiażby też pod czas y sine errore quisquam aliquid pera-
gat, difficile est; non iniquum iudicem reperire. bo Auri-
culus asini quis non habet? Wszakże iednak / iż

Lips. cent.
r. ep. 69.

Socr. apud
Xenop. l. 2.

Perf. sat. 1.

Pius, CHRISTI facta referre, labor.

Ważylem się tej Pietetem. *Nie* innym zaprawde respektem /
rylko szczerze / żebym dla chwały Bożej / wboższym owym y
prośszym po wsiach Bapłanom / ktorzy albo librorum co-
piam, albo też czas do czytania ich nie mają / a iednak Pon-
dus dierum, & æstum portare niebożetą musza / sukurs y
pomoc iaka przynieść.

Matth. 20.

Tobie wolno będzie / tego / ktorzy Pan Bog dał / wyso-
li / rozsądku zażyć; ale censurom / prośbę day pokoy. Chybá /
żebys się do kritic y genealogiey Ektorá referował: Tedy y
tak wsluchay pierwej Seduliusz: Proferant sua, si qui car-
pere nituntur aliena. a vynaś / że iako Sokratesa ganił y
psychował Plato / Platoná Aristoteles / Aristotelesz Aueroes.
Origenesza Hieronym / Hieronyma Rufinus / Rufiną Dona-
tus / Donata Prosper / Prospera Lupus; tak też y ná ciebieś
może z kató wypasć iaki Lupus / ktory cie ieżeli nieszkodliwie
śarpnie / tedy przynamniey obroci dobrze. bo Efficacius, ci-
tius, attentius natura hominum culpat aliena, quàm lau-
dat. A tedy Scies, opere difficilius esse, confirmare sua,
quàm aliena reprehendere.

Præf. ope-
ris Pasch.

Sidon. l. 4.
ep. 18.

S. Hier. ep.
ad Augusti.

Nie ia o tobie trzymam / że Pliniusza wielkiego referre
zechceś / ktory nihil legit, quod non excerpere. dicere
etiam solebat: nullum esse librum tam malum, vt non ali-
quā ex parte prodesset. *Blogosław cis Boże.*

Plin. l. 3.
ep. 5.

D. C. [illegible]

60

[The remainder of the page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side. The text is arranged in several paragraphs and is mostly obscured by the paper's texture and age.]

Venit diluuium, & perdidit. *Matth: 24*

Przysła powódź, y zgubiła.

Jżeli ieſzcze do tad / ozdoba ona y okraſa zie-
mie / napierwſzey pary ludźi / napierwſza /
lubo nie na długie czasy / goſpodá / pomys-
nych delitii y wſelákich roſtoſy właſne y przyzwoi-
temieyſce / Kayſki ogrod / w cále y zupełny zoſtawá;
czyli go też iuż dawno / wálna y powſzechna po-
wodź / poſpołu z ſwiátém yſtworzeniem wſytkim
zálamſy / zgubiła: roźnie Doktorowie ſwieci / iá-
ko to w rzeczy do wiadomości trudney / controuer-
tuia. O nas to záprawde bez wſytkich watpli-
wości y controuerſiy pewna / że Niebieſki na tym
ſwiecie Kay / wſzechmocnego Boſtwá ulubiony
przybytek / ſwiatey y błogoſłáwioney ziemi Prze-
nadoſtornieyſzey BOGARODZICE PANNY czáſte /
roſtoſy Aniełſkich / y narodu ludzkiego delitii zro-
dło / IEZVSA CHRISTVSA, ſcrogiey złoſci
y okrucieñſtwá dydowſkieg powódź / wymyſlnych
á nigdy nieſłychánych kátoroni wálami / zá-
topiła / zágubiła. Venit diluuium & perdidit.

Rzymſkiego niekiedy Tulliuſá niegodna y o-
trutna śmierć / od bezecney Popiliuſá niewódziec-

titulo de
Ingrat.

nitá reki / Etorego on byl praca y wymowa swodia /
od powinney zá parricidium smierci obronił / oplá-
kuiac Valerius Maximus / ták wowi: Inualidæ ad
hoc monstrũ sugillandũ literæ; quia qui talem Cice-
ronis casum, satis dignè deplorare queat, alter Cicero
non extat. Toż y ia dzisiey Bego dnia mowie: In-
ualidæ ad hoc monstrum sugillandũ literæ &c.
Tálowa zlosć y niecnote ludzka / właśnie y przy-
zwoićie wytknąć y wystychować: á dobroć y láska
IEZVS A Pána dostátecznie wysłowić: wiec tež y
te boleści / y zelżywości iego / dla grzechow nášych /
godnie opláć / stworzenie żadne Bzere nigdy nie-
potráfi / sameyby ná to Przedwieczney Mądrości /
sámego CHRISTVS A Pána potrzeba. Atoli prze-
cie / iżešmy tey roboty my winni / serce y oczy podług
możności obroćmy; á tey opláćaney powodzi wstep
y poczać w Ogroycu; progres y przybieranie w
Jeruzalem: ostáteczne dobranie y zálanie ná gorze
Zálwáriej / z zalem y powinnyimi łzami obacmy.
Dá pomoc a y blogosławienstwem twoim / o MA-
TKO, zalu y gorzkości morze / iáko miedzy niewia-
stami nayblogosławienša / ták teraz nád wšytkie
inne nabołesnieyša. Tui nati, tam dignati pro me
pati, poenas mecum diuide.

I.

Początek Potopu w Ogroycu.

Było

Arias Mon-
tan. in c 26
Matth.

Wbytek on Gethsemáński trakt/ pospolicie/ á iá-
ró w lásnym imieniem zwány Paradisus voluptatis.
Ray roskosy. A to dla gestych tám/ roskotnych á
roskosnych ogrodow. Do tego tedy Gethsemá-
ńskiego ránu przychodzi Niebieski Ray/ Pan y Bóg
ciel náš I E Z V S, y wchozi do tego przy Oli-
wney gorze ogrodu; vt vbi hominum ruina corpe-
rat, ibi ciuidem reparatio exordium sumeret. mowi
ś. Cyrillus. W Dámáscenskim Ránu umarł y po-
grzebion żywot/ národziła sie y záraz dorosła
śmierć; á Syn Boży przychodzi do Gethsemá-
ńskiego ránu/ aby tám znou przezeń wstreszony
porósł żywot/ á dáłá gárdło y poległa śmierć.
A iż oliwá symbolum misericordiae znakiem iest mi-
łosierdzia; tedy nie do innego/ lubo ich tám táł
wiele było/ ále przy gorze Oliwney ogrodu/ na po-
kazanie światu/ że Non ex operibus iustitiae, quae fe-
cimus nos, sed secundum misericordiam suam ma-
gnam, &c. nie żebyśmy ná te láske y dobrociemu zaslú-
żili, ábo godnymi byli; ále co czynił, z szčerego tylko mi-
łosierdzia swego, á miłosierdzia wielkiego czynił.

Marci 14.

Matth. 26.

Ledwie co tám wšedł; á záraz powodzi y po-
topu wštep/ srogi porósłá wicher Coepit pauere &
tardere. pczł sie lekć y tesknic. coepit cont. ista. i &
mœtus esse. smnieć sie y frásowác pczł. Kienégo
wicher od vcznów oberwał/ y o ziemié obálł: Pro-
cidit in faciem suam orans. upadł ná twarz swoie mo-
plac:

dlac sie. Jáko niezcroyczyyny / y niewidány modli
twy sposob! nie dosyć miał ná tym / że positis geni-
bus padšy ná kolána, ieŝe procidit in faciem, y ná
twarz upada.

Modlił sie też Pánu Bogu Mozyseš / á twarz
y oczy swoje wynosił ku niebu: temuž Bogu Oycu
modli sie teraz iedyyny Syn iego / & procidit, á twarz
y oczy swoje porzuca ná ziemi; rámoná tylko sánie
y plecy wynosi ku niebu. Modlił sie Pánu Bogu
Mozyseš / á twarz y oczy swoje wynosił ku niebu /
šlad; lásti wiélticy y dobrodšiesłw páńšlich pe-
wien wygledał; modlił sie Syn Boží / & procidit, y
upał ná ziemié, żadney sie lásti / żadney donátiwy
z niebá niespodšiewáiac / Karánia tylko y pomšty /
šmierci y okrutney meki ožešiwáiac.

Przyrownal sie ták wiele rázy do węžá / štore-
go Látinšti iazyk zowie à serpendo od czolgánie sie po ioan. 3.
ziemi. y pierwey niŝeli ná Krzyžu wywysšony be-
džie / procidit.

Przyšedł tu ná žniwo: Mellui myrrham meam. Cant. 5. r.
aby myrrha žal. Do žlietánia fruktow z wysokich y
rošlych drzew / nie trzeba sie šhyłé / y owšem piáć
y w gore wštepować; ále do žniwá dobre sie ná-
chyłé y náłomáć musí. Chcił w Ogródžie ráy
šlim wysoki owoc z drzewá scientiae boni & mali
šerwać pierwošy žiarnšti Adam / y wysoko sie wšpiął /
wysoko siágnął: Eritis sicut Dij &c. Gen. 3. 5.
Bedžecie náko Bo.

Bogowie. a ten wtory Niebieski Adam w Getseimanskim Kainu žnie / a žnie myrrhe; ktora wprawdzie buyno y obficie zrosła / ale nisto / przy ziemi. & procidit, y náchyla sie / do samey až ziemi przypada.

Gen. 3. 17. Upada ná ziemi / iuž sie z nia rozstáiac y Vale powiádáiac. a ktora niekiedy slowem swoim przez Plát / te Przenaswieszy twarz / y wšytkiego siebie dotknieniem / znóu poswiga / y błoge sáwi.

Procidit. Upadł ná ziemi / cáluiać ziemi / iáťo swiety oltarz / ná kterym siebie ofiáre Bogu Ofcu oddáć miał. cáluiać ziemi / iáťo pátyne ábo corporál / kedy wnetže zmeczone y zřátowane číáto iego zložone býć málo : cáluiać ziemi iáťo drogi kielich / w ktory krew iego naswiesza wytoczona býć mála.

Procidit. Upadł ná ziemi / dziekuiać ziemi že mu do zbáwienia ludzkiego pomoca; dodáiac máteriey ná powrozy / kterými go wiazać: čierńia ná korone / ktora glówa iego sřlota: želázá ná wlozńia y gwoźďie / kterými boť / rece / y nogi iego popánie býć mály.

Plát. 90. Scapulis suis obumbrabit tibi. Chce zágniemy ny oćlec žle y tenebene dšitřo ofřarác; a milosřna mářká zářláda se y zářláda dšitřie / že go dla niey křác oćlec mřmoře. Procidit. Páda ná ziemi Pan y Abřámieľ / a sřlácać ziemi od gřiechu y smřřtř / w cćle Břřřie / a siebie zá nie ná uřřřř pomř.

poimste y poſaranie iſto Dauid/ oſiáruiac. Verta. 2 Reg. 22.
tur obsecro furor tuus contra me.

Procidit. Upadł ná twarz. Vt humilitatem reu-
tis ostenderet, & parem humilitatem eisdem doceret,
quibus eadem passio immineret. mowi S. A. ſen.
z poſora y wſciwoſcia wielka/ z Synow ſtán affe-
ktem y naboženſtwem/ przyimuiac z reſi Boga Wy-
cá ſromotna one y okrutna śmierć; á Chrzeſciány
ſwoie wſzac/ áby z takáž poſora y wſciwoſcia/ z tá-
kúnže affektem y naboženſtwem/ coſkolwiek Pan
Bog/ lubo nieſmáczno poda/ przyimowali.

Wſzytkiego ſwiátá grzechy ná ſie przyial/ &
procidit. y zá nie pokute poczyna od prochu. Játo
iáwnogrzebnił/ twarz y oczu wynieſć ku niebu nie Luc. 18.
ſmie/ poſlada ie y porzuca ná ziemi. Grzeſznicác
też bylá/ y pokornie pokutuiaca/ Mágdalená; á
przecie do nog Syná Božego przypádla. lubo to Luc. 7.
z tylu/ przecie do nog. Báráneł Boży/ ktory grze-
chy ſwiátá ná rámioná ſwoie przyial/ zá niegodneſ
ſie poczyta/ y do nog Boga Wycá przypáſć/ y pada
ná ziemié/ scabellum pedum eius. Hey cudzemi
winámi przywáloná nienawiſć; cudza złoſcia zá-
rzucona dobroć: w cudze niepráwoſci przyoble-
zona ſwiatobliwoſć/ á nie może ſie w oczách Boga
Wycá zoſtać/ pod ciężarem procidit. coſ kiedy my/
właſnymi/ á bez miáry y liczby grzechámi przywá-
leni/ przed ſadem y Trybynałem iego ſtániemy/ czyli
ſie-

sie niebezpieśni pod tym ciężarem zostoiemy? czy nie
rączy pod nim w ziemię y piekło przepadniemy.

Zá tym smutku y vtrapienia / testnie y lełania
wichrem / nástąpił tudzież strážny y ogromny ob-
łot / iázi sie też kiedys ludowi Izráelskiemu / przed
zátopieniem Pháraóna w czerwonym morzu / polá-
zał.

Luc. 22.

Gen. 3. 24.

Apparuit autem ei Angelus de caelo, confortans
eum. Pokazał mu sie Anioł z nieba, pošilając go. Alu-
bo to nie ognisty miecz iáko Cherubim do ziemi? eg-
ráiu / ále tylko kielich / ten to mój oblót / ten Anioł
przynosi; przecie on strážny / bo przykry y osłó / á
mieczowi ognistemu roztórá kielich przynosi. Ściá-
teczna á nieodmienna B O G A Wsá wola Syno-
wi Bożemu oznáymuje / áby koniecznie / zá dosyć
ciężkie y sprosne narodu ludzkiego grzechy / te sro-
motna y zelżywa śmierć / ná ktorą sie samże dobro-
wolnie oślárował / pediał. Et factus est sudor eius,
tanquam guttae sanguinis. áż zlázázem linał krew
wógi potu dońsz / y ziemię gwałtem zálemać pozwał.

Jest iedn v Doctow comment / że kiedy gwał-
townie wlátry / y srodlime wichry pánuia; tedy ná
postronienie y wéśanie ich / ten skuteczny sposób:
z pánu co przednichy brzo wyćisnąć / y powie-
trze polewać / á wlátry záraz wéichna. Sanguine
plicillis vector, & virgine caesa. Wyjdały sie ná
duśle ciore Przenawia / siogie boleści y testnie /
smutkow y lełania wlátry: Panie IEZU; wyjdały
ná

Virgil. Æn.

ná śmierć y mekko twoie / niepostronionej złości / y
iádu żydowskiego wichry / wyuzdały. á ty z nie-
winnego Pánienńskiego ciała twego / wyciskay krew
świeta / y krew powietrze y ziemię obleway / iáko
chceś. nie tylko nie vkoisz / ále też wiecey ieśze po-
burzyś / ná cięższe vmeczenie / y zgube twoie roz-
żarzyś.

Vzylés nas niegdy / z niebá / iákie sie wieczor
przy zachodzie słońca pokázuie / o iutrzejšym dniu
prognostikowác : Dicitis vesperi, serenum erit : ru-
bicundum est enim coelum. Szczewieniáło wieczo-
rá tego / krowwym potem / ciała twoiego niebo.
Otoli nie obiecuy sobie / iutrzejšego dnia / pogody /
nieobiecuy. Coć wzgledem nas grzešnych ludzi /
to perony y nieomyšlny prognostik : Erit serenum.
Juro / da Pan Bog / iuż sie też wytrze y wypogo-
dzi / strášnego gniemu przeciróko nam grzešnym
chmurami zakała twarz B O G A Wycá twoiego ; ále
ná cie ieśze srožka nawálnosć / ktora cie też záleie y
sátopi nástepnie.

Matth. 16.

A žanci wrośpc y prognostikowác pecał :
wiec ieśze y dáley / IEZVSIE Bogá žywego Sy-
nu / wrośpc y prognostikowác beda. Powiáda
Pliniuś / że kroway z nieba ná ziemię padáacy
deśez / wielkie á predko nástepniace plagi opowia-
da. Oto z niebá Przenáśmiéšłego Ciała twego /
kroway / á rzekámi kroway ná ziemię d. śez plunie :

1.2. c. 56.

Sanguinis decurrentis in terram. toć nąstapia pónim/ á wnetże nąstapia okrutne plagi / ktore cie odstopy nogi/ áż do wierzchu głowy/ scodze y niemilościernie poránia.

Jeżeli też zopytaś Medyków/ coby o tym sercá twóiego pulsie sadzili? toć powie Hippocrates: Sanguinem profundentia cum desudatione vulnera mala, ita affecti occultè pereunt. Tákże właśnie tożumnie / gdyby po drżeniu sercá krwáwy pot nąstąpił. Ty Synu Boży iestże drzenie sercá/ y wżytostiego ciała cierpiś/ Coepir pauere & tædere &c. nąbyteś też / iáko powiádaś/ porániony iestes / á skrytemi y tajemnymi ránami porániony: Vulnerasti cor meum. á w tym factus est sudor. toć wnetże vmrzeć.

Ani erectiámi swoimi póćieśa Mátthémáticy / ktorzy pewna/ bo doświadczeniem vgruntowána coniecture przynośa / że kiedy sie krwáwy Cometá pókaże/ to wielki y znáczny Pan predko vmrze. A ktoryż kiedy nád cie wielkşy/ ktory nád cie / o naiásnierşy niebá y ziemie Krolewicu zacnierşy y znácznierşy Pan? ná twoim niebieskim cieie pókazał sie/ á znáczny bárzo krwáweşy potu Cometá, badżże tedy pewien/ że predkiew/ bo od godziny do godziny nie doczełaś/ nie wydziesz śmierci. Nie dáiesz temu wiáry? przypominijśe sobie dziesigta one y ostatniá ná Egipt plage. z ziemskiego Káiu plynacy Nílus

zmienił się w krew: y teyże nocy pierworodni po-
wŹytkim Egypcie synowie polegli. Tyś pierwo-
rodny y iedyny Bogu Ojcu twoiemu Syn; z cie-
bie/ niebieskiego raju wodnistego potu Nilus ply-
nacy przemienił się w krew. Ergo. toć po tey od-
miianie y krwawym Comecie vmrzeć/ vmrzeć.

Ale dawŹy tym wroźkom y prognostikom po-
koy/ pytamy/ Czemu przećiwko myrażnemu rosta-
żaniu BoŹskiemu przez Ezechiela Káplánom: Et nō
accingentur in sudore. aby do Kościółá ná ofiäre
przychodzac/ nie opásowali się/ ták/ żeby z opásania
oniego pot nástąpić miał. Ten naywyżŹy Káplan/
y naywyżŹy Kościółá swóiego Biskup/ ták się po-
teżnie smutkiem y testnicami zciaga/ ták ciásno frä-
tunkiem y lekaniem opásuje/ że we wrotách záraz
śmierć y meki saroiey factus est sudor eius?

Ezech. 44

Mustum absque spiraculo lagunculas disrumpit. Iob. 31. 19
mowi Job. mocne y korzenne wino/ ieżeli lochtu y
oddech u niego/ naczynia y stätki rozsądza. Amo-
ris flammä succensus Dominus, qualis latebat intus,
per eius apertionem manifestavit foris. S. Lauren- l. e agonē
tius Justianus. W serce saroie/ iák o w naczynie
iák ię wiał Syn BoŹy/ zbytnia y gorąca swóie prze-
ćiwko ludzom miłość. y ták ię ięże selge y odd ech
iák ię kołmiel miał/ po ki Ducha Przenasmięsa o
w helkiego wtrapienia y boleści wolna zostawał á
á skoro y te strone smutkiem y meláńkolia śmier

telną potężnie zářpuntował; až miłość iego / serce
y ciáło wšytko rozsadza / y drogi liquor krwáwego
potu wylewa.

Powíádá Vallesius / Sanguinem per gaudium
effundi. že się od wielkiey rádości. iáko tež y od prze-
ciwnego áffektu / to iest od żalu y frásunku zbytnie-
go / krew głowiekowi rzuca. Wpátrował Pan y
Zbáwiciel náš / iáko wiele pobożnych ludzi / czic /
z áffektem y naboženstwem / y pożytkiem swoim du-
šnym / po karmu tego pożywać mieli. Vidit, & gavi-
sus est. y wrádował się / že ten Przenaswietšy Sá-
kráment postanovil / y ludziom zostáwował. Et
factus est sudor eius &c. až z rádości pot. Widział /
iáko śmierć y meká iego ná ktera šedł / wielom po-
żyteczna y zbáwienna być miała / & gavisus est y wrádował
się. á od rádości Factus est sudor eius &c. krwáwy pot.
Przeciwnym obyčáiem / widział iáko w wielu / w wielu
śmierć y meká iego dáre-
mna / niepożyteczna / y omřem y škodliwa być / ná
zgube y potepienie wielše wyniść im miała; y coe-
pit pauere & tædere &c. počal się frásować y lekáć /
šmucić y testnić. & factus est sudor eius. až z tad pot /
á krwáwy pot.

Táka iest náuka Medikow / že pot w gorączce /
znátkiem iest přešílania choroby: nátura bowiem
wšytké moc y síle zebranšy / síli się / áby škodliwé
zdrowiu humory / przyczyne gorączki precz wype-
dzić

dzic mogła; y z onego sileńia pot. widzac Pan y
 Dżawiciel nasz IEZVS, w tájemnym y mistycznym
 cieie swoim/ w nas ludziach/ pełno grzechow y nies-
 prawosci/ ktore nas/ y duże náşe śmierć wieczną
 żał. i. j. śia / y przetoż w bytlięj mocy y sily dobywa /
 aby te niecznotliwe/ y duşom ludzkim škodliwe hu-
 mory/ łonicznie znieść y wyprzedzić mogł. Et factus
 est sudor eius. aż pot. A że stillicidia perexigua mala.
 wiec aby nam pot iego zdrowy y pomocny był / ob-
 fitym sie y dostatecznym potem oblewa.

Mieli ptaństwo y żwierzerá / ná choroby y nie-
 mocy swoje / z rożnych źieł lekářstwá. postrzelono
 ielená / przyłożył dictamnnum, aż y strzały pozbył / y
 táne zleczył: dzięki wieprz miał lekářstwo z hedery /
 weżowi recipe kopr: golebiom y kuropátom / lau-
 rus. Same tylko duże ludzkie ná choroby y nie-
 mocy swoje żadnego lekářstwá nie miały / iedyney
 Krowie Syná Bożego czekały. Et factus est sudor
 eius. &c.

W łach / ktore serce skruşone przez ogy distilo-
 lue / ták wiele rozumiał Climacus / że ie názwał
 luuenum lauacrum, kąpielá ábo łaznia, w ktorey ludzie
 młodości swoiey mákuły y sprośności wşytkie zmywáia,
 y zbywáia. Co porozumiawşy Pan y Dżawiciel
 náš / á w şytkich sprośności y brzydłości mákułami
 splugáwiona młodość bázac; otrwiera nietylko o-
 gny ale też y wşytko ciało swoje / y wylewa / nietylko

Climacus
 grad. 4.

Izy/ áley krew święta. Podźże do tey łaźnicy rozpustna młodości/ podź; przynos tu mąkuły; presenty/ á Bczerze twoie sprosności/ prośac: Sanguinetuo CHRISTE IESV à peccatis omnibus laua me, & concede, vt anima mea, cum è corpore migraverit, ante Tribunal tuum appareat munda. *Krwia twoia Pánie IEZVCHRISTE grzechy moje obmy, á day, aby duśa moiá. gdy wynidzie z ciała, przed sadem y Trybunalem twoim stanela czyśta.*

O dulcissime Domine IESV, quanta passionis tuæ futura acerbitas breui exhibendæ, cuius adhuc absentis distincta apprehensio, ita naturam terrendo concutit, vt sudare sanguinem cogeretur. *V. Beda.* O grono winne/ ieżeli sie samo tak bázro rozplywaś/ coż kiedy cie w práse kámiennego stupá/ y trzysoma/ złość żydowśta wymie; á biczami/ rozgami/ lánecuchami/ cierniem y gwoździámi przyćisna/ czyli dopiero krewáwymy rzekámi niepopłyniesz! O niebieś! Káiu/ ieżeli sam/ á tak iuż toniesz; coż kiedy cie wyrzúćane okrucieństwo ludzkie záleie/ iá! stráśnie zátoneś! O Bczesliwa ziemió/ sliż! nilyka nuz niebo! niebo gaciazdami hástrowáne/ y krawie IEZVSOWEY kropłámi. O nád wśytke słoto/ y kárá y siemście/ kóstonieyśe bloto/ z zienie y krawie Sma Bóżygo znieśście! Assistat hic anima deuota, & passionis colligat fasciculos, ne percam; pretiosas guttas suscipiat, & rubicundum dilecti

Filij Dei corpus fletu abluat. V. B. a. Podję dušo
nabożna, á te drogie perły, krwie świętej grzofy, pozbie-
ray, aby nie ginęły. kochanego Syna Bożego zadrucienione
ciato, łzami twoimi obmyway.

Pokazał sie przy Krainie ziemstwu wąż Aleć y ten
niebieści miał swojego wężá. Sed & serpens erat cal-
lidior. Dwie tu rzeczy o wężu powiáda Pisino s.
naprzód że Calidior, lubo to wężytek ziemstwi/ á zier-
miá zimna/ przecie wąż goracy/ że go nie tak dálece
ochłodzić nie może/ tylko krew. y przetoż też mleko
rád pija/ że y mleko iest krew/ á cystýa y do stóná
Ba krew. Potym że Callidus, chytry, zdrádziecko

Gen. 3. 1.

kasa. Przydawa y to Duch s. o wężu: Obturan-
tis aures suas, quæ non exaudiet vocem incantantis,
że kiedy go záfłináia/ to iedno vcho dożiemie przy-
cista/ á drugie ogonem zátula/ aby głosu záfłináia
ego nie slyšal. Diabel on wcielony/ głownia pie-
kielna/ syn zguby y śmierci Judaš/ własny wąż.

Psal. 57. 6.

Goracy. Cum accepisset buccellam, exiuit conti-
nuo. Statim ad eum accedens ait: Aue rabbi.
Callidus, zdraycá, znákiem przyiáźni wydał ná
śmierć żywor; pocólowániem wydał Páná y mi-
šrzá swojego. Osculatus est eum. A lubo go do-
broćia sroia/ y niecnota iego/ y pógrošłámi wie-
kuištego Biádá: Vae autem homini illi. záfłinał

Ioann. 13.

31.

Marc. 14.

Pán y Šbáwiciel światá IEZVS; ná to on węży-
to. głuchy/ Osculatus est eum. Domodzi tego

Marc. 14.

Plin. 1. 2.
c. 63.

Pfal. 5. 8.

Matth. 26.
y. 8.

Pliniusz / że weźą / Który krwie ludzkiej kosztował /
y człowieka własił / przypaść nie chce / wyrzuca y zcier-
pieć nie może ziemią. Wiec też Cantando rumpitur
anguis. mowi Poeta / to jest incantatus, wąż Ktoreg
zakleto / w pul sie przepuła. O ty przeklęty y nie-
bezczesny weźu Judażu! żyłot y zdrowie nasze po-
cáłowaniem wydać / zjadłeś; ále wiedz żeś y so-
bie śmierć pokłnal. Pánu y Zbawicielowi naszemu
ziednałeś Krzyż; ále y sobie zgotowałeś potroz.
Nášedłeś był rola dobra / w Ktorey wšytkie starby
mądrości / vmiejetności y Bostwa zakryte: y coś
miał wšytko rozprzedać / ábys był sobie tey roli ná-
wieki dostał; toś ty / Balony y zápámietáły kupiec /
tanie záprzedat. Kupiás iáko vir sanguinum, máž
krwáwy, agrum sanguinis, rola krwie. Ktora / lubo
to ná pogrzeby pielgrzymow / podobno z testámen-
tu twoiego / náznáczona; przecie iednáł ciebie / nie-
winney krwie Jezusowey przedarco; ná wieki od-
niebá wywołánego wygnáncá / y tá ziemiá nie przy-
mie. A Któryś nigdy nie był integer vita, y ná drze-
wie obiešsony / nie będzieš; á w pul sie przepułšy
popódzieš ná miejsce zdrády y niecnory twoiey go-
dne. wieczna przestroge y náuka ludziom zostáwu-
iáć; że kto Boga dla niebezczesney ziemi / y przelátey
mámmony zbywa; y ziemię nie záżyie / y Boga / á z
nim wšytko Bezešcie / ná wieki šteści.

Žá wežem / iáko zá hetmánem / y przywodzca /
iá.

iaßzurli/ y gádżiná. Cohors ergo & ministri Iudae-
orum comprehenderunt IESVM. Tákci Żydostwo
intytułowal Chrzęćciel y Mártalet Chrystusow:
Genimina viperarum. Aci/ obaczywßy/ że iuż zdrá- Luc. 3. 7.
dziecki wáż Páná y Zbáwicielá náßego / zdrádzies-
ćim swoim pocałowáníem opasal / rzucili sie nań/
y poimáli. Dołazal niekiedy pieżielny smóř / oćiec Ioan. 8. 44.
y głowá tey bezecney gádżiny / Vos ex patre diabolo
estis. że ogonem swoim trzęćia część gwiazd w ráiu Apoc. 12.
záchwyćil / y wyćiagnal; samego Xáiu nie imal /
áni o tym pomyslił. Pomysliłóć półolenie iego / y
dołazáło. rosprußywßy gwiazdy / wżnie y Aposto-
ly: Comprehenderunt IESVM. Poimáli Páná
IEZVSA. Et ligauerunt eum. Związáli one rece /
które smóř z nißzego stworzyły / y nas ludźie grze-
bne z zemie yformowáli. Związáli one rece / ktore
tak wielu ślepych dotkńieniem oświećily / głuchym
zámárte wßy otworzyły / niemym iezyki porozwie-
sowáli / wmarłych ód śmierći podźwignely / Piotrá
tonacego záchwyćily / wiele tysięcy głodnych fili-
korgiem chlebá náfarmily. Ale o iáło rożnie
Przenabośtoynießa PANNÓ, iedynaka twrego /
ligauerunt, ániżeliś ty dziećine w bogini pieluśćami
wiazála.

A ty Aniele / ktoryś to z niebá wrzłomo ná po-
cieche przybył / podobnoś z Piotrem y wżniámi zá-
szal / żeś ognistym twoim / y oboietnym mieczem /

rzeżowi / y gładzynie diada / Kęv / przystępu do nie-
bie / tego Kęu nie zabroni? Eteraz przypominiey
dobadż / á te powrozy y petá rozetni. A niekć to
pomimność Kęu roztęby bronie. Nież isnał An-
iel / nież isnał. ale doáwiciel / Który wiecey niżeli
dwunástom wscóm zikázal / y temu obrony swoiey
zabroni. A swo wolne totrostwo / Bostęgo prá-
i zle zážymálec: Omnis locus, quem calcaverit

Deut. 11.

24.

pes vester, vestererit. Wsęelkie mieysce, Ktore zdepce
nogá wasza, wasze bedzie: biera intromissá a w Kęv /
biera possissia: Conculcaverunt sanctificationem

Isai. 63.

tuam. y iáto swoy wlasny iuż go do Jeruzalem
promídza. Comprehendentes autem duxerunt.

Luc. 22.

Jużże tedy ostátecznie Vale mly ogródzie / iuż
cie on twoy światy á czestý gość / gospodarka swo-
iego / y przedżwonych tajemnic świadół / żegna.
Tys iego misterne y niewyrozumiane / Kęłania: tys
Kęłaniem y ciężkim ryżiem przeplátane modlitwy;
tys płaczem y łzami żilane wzdychania / słyszał: tys
tys ná smutek y lełania iego / tys ná boleści y testni-
ce páteżł. tys wpádáńcego wemdlósci ná łonie
swoim piastował. do ciebie on smutny twarz / y zá-
plátane oczy przycisł: ciebie zbawienymy Kęwle
swoiey deś zem ochłódl; y zsiáblemi Kęwie gru-
zelami / iáto tortáty / ábo gwiazdami ozdobil. A
modò non videbis filium hominis. Jużś niebie-
stęgo Kęu / drzewá żyworá / Kęwiatu Nazaréw-
stę

Wstęgo / żrzedłá wód żywych / słonecá spráwiedlin o /
 ści / gościá y ozdeby twóicy / wiecay mieć y wádzic
 nie będzieś / me / áż Venientem in nubibus. gdy przy-
 dzie w obłokách.

Raptorum manus festinat, at nos tanta perpeſſi
 mala cunctamur. Ci zdrárcy / porwárcy nam
 Niebieſki Xay / poſpieſz áia z nim; á my / ktorym ſie
 ſłoda ſtálá / czego ſie báwimy? Poſpieſzmy zó
 nim. A chociaż ne ſ / trudu y fátygi náſey żálu-
 iac / będzie náząd odſylá / iáko práćziád iego Da-
 wid / cnotliwego Eſhai: Reuertere, & reduc tecum
 fratres tuos; & Dominus, faciet tecum milericordiá
 & veritatem, quia oſtendisti gratiam & fidem. Wroc-
 ſie, y bracia ſwoie powróć z ſoba. á Pan Bóg wóży miło-
 ſierdzie ſwoie y prawdę nad toba, iżeś te láſkę, y wierność
 Panu ſwemu pokazał. My od powróćemy co Da-
 widowi Eſhai. Vivit Dominus, quoniam in quo-
 cunque loco fueris, Domine mi Rex, ſive in morte,
 ſive in vita, ibi erit ſervus tuus. Panem Bogiem moim
 ſwiádzę, że kádykólowieś ſie obrociſz, iá wſiedzie za toba,
 Pánie y Bóże moy. y lubo ná śmierć, lubo ná żywót poy-
 dzieś, z toba żyć, z toba y umierać będę.

Theſaſus
 apud So-
 phoclem.

2.Reg. 15.

II.

Przybieranie powodzi w Ieruzalem.

Ktorzy ſá rozumierá tego / że X.óſtć ſie gred / iuż
 óna no powódzi y pécipiu wedyżniſły; między

Gen. 8. innemi dokumentami/ y ten też przywodzi/ że wody ywały one Euntes, & redeuntes. Pisino światie zowie. Nie iako rzeki/ wody one/ ná dol tylko spadały; ále sie y tám y sám wrzwały; y ná dol/ y w gore/ y w te/ y w owe strone / imperem y gwałtem wielkim wstawnie sie krecac / gory / drzewa / zamki y basdynki znošily / wálily. začym też y roškosy Káy / tymže spešobem znošly.

Šlošci y okrucianštwá Phárizýškiego wály / Niebištki ten Kay / Pána y Šbáwiciela nášeg / tymže wlašnie spešobem / zniešć y wygubić z šwiata všelua. Euntes, & redeuntes. po rožnych subšelliách y iurisdictionách powlozga. A ponieważ niewinney y našwierškej zemie rodzy / Kóplancm go y Káiu phášowi oddáia; áby on / ktory sie najveiecey ná wygubienie y zatrácenie tego Káiu zářžial / požaš dány zámyšlow y štáránia šwoiego požitel y poćierchemial; Syná Božego poimánego y zwiázáneg.

Ioan. 18.

Jákož pewnie že sie vćiešřil / gdy Vnus asistens ministrorum, powiáda S. Chryšostom / že niecnotliwy Málchus / ktoremu odćiete w Ogroycu vcho / cudownie przywroćil / áby sie przyslužyl y przypodebał Jego Mošci; wyniošly przelleta / á iáko

Ser de Pal.

Gen. 2.

S. Bernard wváža / zbroyna reke šwoie (eloquar, an sileam? y mamžemowić / czyli tář hániebna y niešzuošna zelžywošć ráčzey miloženiem poľřyc? Ex-

Hómii 81.

in Ioan.

horrefcat coelum, contremiscat terra, mowi šariety

Chyř.

Chryzostom. Wezdy ygni sie wprzod niebo, poruś y z-
 dzy ziemio, stekni wśytko stworzenie.) Dedit alapam
 IESV. Ewarz one Pánstá / ktora aby mogli tedy
 ogladać Moryseß / tak dlugo y rzewnie plálal / tak
 vśilnie prosil. twarz one Pánstá / ná ktorey wi-
 dzeniú / wśytkego blogosławienstwa / y zbáwie-
 nia ludzkiego substántia; ktora sámá niebo / iáko
 slonice oswieca; ktorey sie Aniolowie / dosytości y
 vřontentovániá nigdy nápatrzyć nie moga / dedit
 alapam IESV, vderzyl tak mocno / że sie záraz wśyt-
 ká iáko Landulphus náucza / krewia oblatá / nabie-
 gla / zśiniála. dedit alapam IESV. vderzyl tak mo-
 cno / że Pan y Zbáwiciel IEZVS. od onego rázu o
 ziemie padl. moni swiety Vincentius Ferrárienski.
 dedit alapam IESV. vderzyl tak mocno / że sie wśyt-
 kie zeby z mierzscá swoiego poruśly / á páłce y dleś
 niecnotliwego zdrayce iáko ná wóśtu wybily.
 W náiaśnieyřa y náślicznieyřa ! o náblogosławieni-
 řa y náchwálebnieyřá rwarzy ! iáko sie z toba sto-
 mótnie y okrutnie / zdrádziedřa tá y swietořádzřa /
 přeřleťeř ř worzenia reřa obeřlá ! Bodažebys ia
 byl / rácey niželi vcho / vmierzyl y odćial / mily Pie-
 treze / Ależ perien ieřtem / že iáko zdraycy / odćiete
 vcho / dobroćliá y IEZVS cudownie zleczone przy-
 vřoćil / tářby mu teř byl peronie y te niecnotliwa reř
 ře přeřvřoćil / aby mu bylá zá dobroćynneřć iego
 tář zapláćilá. Dř řborol Apóřtal ř swiety Páter ř

Exod. 33.

1. Petr. 1.

Landul. de
vita Christi

Ser. de Pal.

S. Bernard.
de Pall.

Wiele (nieśczęść) Sprawy y czarych m'kul / Ktore
to słonce prairie z'aczem / Je non est species ei, neque
decor. niem'asz y na co weyżrzec. Ilat. 53.
v. 2.

Rzeczcie to nie mieli podley Bego / y na brzyd-
kości swoje sp. sobnierzego miejsca / o bezenni y
nieczłowi plugawcy / że w'szytne na twarz Prze-
naswieśca Páná y Zbawiciela nášego rzucacie.
Oto nie mieli. To im położył / y policzkiem swoim
náznał y miejsce Málchus. y tu expuerunt. plwáli.

Tam spluwáia ludźie / Kedy nieczesto / y nie radzi
pátrza. Ci zdraycy nie radzi nigdy na twarz Sy-
ná Bożego pátrzáli; y na wieli wielom widzieć
iey nie chca / iakoż y nie beda / y przetoż tu expuerunt.

Et velauerunt eum. Świećily ieśże trod'e Luc. 22.
w śmámencie nášwieśszym pará iásnych gwiazd /
wolne ponieś ad zostawáły oczy. y tychci światło-
ści / synowie ciemności / nietoperze nocni / znieść y
wytrzymać nie mogli. Et velauerunt eum. Jáko
sámá złość y nieczotá ludźia ślepa; áni Boga / áni
śadow y Káránia iego / áni zguby ná Która idzie / wi-
dzi / y widzieć nie chce; takby też y Boga rádá zaci-
miela y oslepia / żeby iey / y robotki iey nie widział / y
nie karal. Szere w'szytło zwierciadła położył /
y żadney rzeczy z'atrásć nie moga / y niemiela. Páná
y Zbawiciela nášego oczy / para zwierciadł Drogo
Oświeśca náwra. y żeby byli siebie y nieczot swo-
ich / w nich nie przyzrzeli / velauerunt. z'awiażáli / zaci-
cimieli.

Serm. in
Coena.

Luc. 19. 6.

IEZVSA Páná Przenaswietše ogy / ná toi
goŝolwieŝ weyŝrzály / by nagorŝe byl / záraz go
mienŝly / popráwiały. Weyŝrzály ná Záchenŝá. Di-
midium bonorum meorum &c. áž on princeps pu-
blicanorum, riáže celníkow y lichmiarzow / polowi-
ce dobré ŝwoich dáie ná vbogich / y kogo oŝutal / co
niespráwiedliwie wziął / we czwornasob nágradza.

Matth. 9.

y. 62.

Luc. 22.

Weyŝrzály ná Mátheuŝá: Et surgens sequutus est
eum. áž celníŝ z wartátu látomŝtwá powŝtawa /
pożytkow y doŝtátkow wŝyŝkich odbiegŝy / idzie zá
Pánem. Weyŝrzály ná Piotrá / Fleuit amare. áž
grzech ŝwoy rzemnie oplákuie. Wíec tedy oba-
wiáiac ŝie / áby y onych z grzechow y niecnot ich / ogy
ŝbáwicielowie nie ruŝyli / Velauerunt. záčimiel.

L. Petr. 2.

Non mundum in honorem, sed sordidissimum ve-
lamen, in contumeliam inuerecunde imposuerunt.
Doŝečby złego bylo / choćby byli y naŝubtelnieyŝym
rabliem / y naŝleznieyŝa turálnia / ábo iedwabiem
záŝlonili; iákaž ich niecnotá / tiedy co nabrzydŝym
y naplugáwŝym ŝmáciŝkiem / ná wielŝy deŝpekt y
želžymowŝe / ogy Syná Božego záwiazáli. Tuž
dopiero Colaphis eum ceciderunt. policžkowáli, po-
gebkowáli. & palmas, Grečŝi text / crepidas in faciem
eius dederunt, piéŝciámi, y obowiom, z nog zzuwŝŝy poli-
czkowáli.

To przy Pánách. coŝ tiedy ŝie Jch Moŝć ná
połoy do palacow ŝwoich rozesli / á wítrapienego
wie

wisznia / strażey y woley swowolenstwa podali :
czegoż dopiero nad nim / niewstyd y rozpusta hula-
tąyska nie dołżadowała? Tunc expuerunt. o tamże
dopiero plwali! o tamże dopiero palmas, y crepidas
in faciem eius dederunt! Wy gwiazdy/ y Planety
niebieskie powiedzcie / czegoście sie nocy oney nie-
szeszney/ czynnymi zatwżey otwartymi oczyma swoi-
mi/ napatrz yli? ieżeliście iedną patrzyli/ a nie raa-
zey brzydłim y niegodnym okrucienstwem prze-
strąsone/ postręliście sie y ponćiećali z niebá.

Co Poetowie powiedzieli / że noc / y piekło /
wżytlich to niecnos y lotrostwa rodzicy. to zápra-
wde Pan y Zbáwiciel náš I E ZVS, nocy oney nie-
szeszney ná sobie doznał. Cokolwiek wyuzdana
swawola y rozpusta: cokolwiek niewstyd / y okru-
cne ferce despektow/ zelżywości/ wragánia y przy-
trości wynáleść mogli; to wżytłó/ słow y y rzecza/
nad Pánem y Zbáwicielem naszym wypráwili. Zá-
pewne máiac / że ten wielka pochwałę y podzielo-
wanie odnieść / ten lepša zapláte od Żydow y Phá-
rużow bráć miał / ktoryby był wiecey / ciężey / sromo-
tniey Gyná Boże go wtrapił. Passio, quam CHRI-
STVS ea nocte sustinuit, nunquam perfectè cognosce-
tur, nisi in die iudicij. mówi ś. Hieronym. dla stry-
tych y tñiey nych sadow swych nie dopusćil Pan
Bog Ewángelistom / áby te / ktore nocy oney / sro-
motne przytrości / y ciężkie á niegodne brzydłosci

Syná Božego pórkały / wypisować y publikować
 mieli; ále zupełna y doskonała o tym wšytkim wiá-
 domość / až ná dzień sadny zachował. Tegož cze-
 łamy / á tam sie dowiemy / iáko wiele Pána Boga
 duše náše kořtna / ktore my iednáť tak márníe y
 ládáiáko trácimy. Sadny to wšytko dzień / sadny
 dzień pokaže / z iáča ciężkořcia / hanba / y gorzko-
 řcia / grzechy náše spráwiedliwosti Božiej / Pan
 y zbáwiciel náš wyplacać musiał; ktore nam ie-
 dnáť tak śnádníe y leřko / tak smáczno y mile przy-
 chodza.

Mane autem factó. Ale niestetyż sobie w tym
 dla zbáwienia nášego więzieniu / Przenadrożky P.
 IEZV, nie testni. boć oto inż świta / dzień przycho-
 dzi / ktoryć więzienia tego / y mizernego w cierpieli-
 wym ciele życia / koniec y termin przynosi. Jużci
 Káiphaß y Stárşyná Żydowřta zchodza sie / y zá-
 siadáiá do rády. Veloces pedes eorum ad effunden-
 dum sanguinem. Do innych sadow y spraw należy-
 tych leniwi y ospáli; áni ich śámo południe wzbu-
 dzi: áni pláče y śkawierki w bogich sierot wzruřa;
 áni sumnianie náwet przyłżeniem swoim wzwie-
 dzie. á kiedy niewinnoř potepić / y kreć spráwie-
 dliwa niespráwiedliwie przelać. kiedy wbożuchneř
 człowieká Boga pozrzyć; toć ráno wřřáiá / toć pra-
 dko y ochotnie zásiadáiá. Zásiedli / á swoy nocny
 y niespráwiedliwy dekrét znówu zápisáli / y potwier-
 dzili /

dżili/ aby nie raz tylko niesprawiedliwymi byli.
Reus est mortis.

Żywych y umarłych/ ludzi y Aniołom Sedzia /
appelluy do Rzymskiego Trybunału / Ktoremu po-
wiadała własna: Parcere subiectis. Mouit / y Ado-
missa. Stároście Rzymskiemu / á Pálestyny wśy-
tkiey naywyższemu sedziemu oddali. Surgens omnis
multitudo duxerunt illum ad Pilatum. Obádwá
wtedy / Duchowny y Świecki / y wśytko pospol-
stwo odprowadzili go do sadu Stárościego.
Vt inter tot praeiudicia, quem omnes vellent perire, D. Leo ser.
non auderet Pilatus absolueré. wśetká Rzecpospo- 8. de Pass.
lita / oddawa go Sedowi; aby / Ktorego táł wiele
na śmierć potępiali / y Koniecznie żeby nie żył / chcieli;
sam jeden Stárosta od śmierci wwalniać dekretem
swoim nie śmiał. Prośbami y grozbami / wrza-
skami y ożrzykiem nálegając / nie żeby sadził / ale żeby
ná śmierć skazał: Crucifigatur. á zaraz / aby pier-
wey niżeli słońce zájdzie / Bog umarł / y niebieski
Kaj z ziemié wyginął.

K pokazałci on naprzód / wrzkoć łaskawość
y sprawiedliwość swoje / gdy niewinność iego iá-
wnie przed wśytkimi wyznał / y trzech osobliwie
sposobow ná ochrone y zachowanie Káin od zguby
sążył.

1. Mária zwyczaj myślowcy / że kiedy iástrzab
abo karog ich / Kóstownego iákiego ptała poima /

Matth. 27.

v. 16.

y pázurámi zżawŝy / poźrzec chce / myśliwiec innego
 ptałá / ábo ŝtuke mieśá po gotowiu máiac / iáŝtrze-
 bowi podawa ; á iáŝtrzeb zá tego / ábo zá ŝtuke mie-
 śá biorac / y nim ŝie contentuiac / onego wolno pu-
 ŝcza. Poimáli drapieżne y okrutne ŝydostwo Pá-
 ná y ŝbáwicielá náŝego / y pázurámi dekrétow Sy-
 nedrim ŝwoiego zżawŝy / koniecznie poźrzec / y zágul-
 bić chcieli. Habebat autem tunc vinctum insignem,
 qui dicebatur Barabbas. Miał Stáreśtá ná ten czas
 znácznego więźnia Bárabbasá , y iego wóŝt z więzie-
 nia dobywŝy / niecnocie y nienawisći ŝydowskiej
 poddawa : Quem vultis, dimittam vobis, Barabbá,
 an I E S V M ? rozumieiac ŝe tym ŝie iáko lotrem y
 rozboynikiem contentowác / onego wypuśćić mieli.
 Clamauerunt autem rursus : Non hunc sed Barab-
 bam : ále to dármo. bo wŝyŝcy znówu jednośtáynym
 głoŝem krzykneli : Nie wypuŝczay tego , ále Bárabbasá .
 Duŝnych y wieluŝtych roŝtokoŝy Ray zgubić ; á nie-
 winna krowá ludzka spluŝczony gay / lotroŝtw y
 rozboiom knieia / Bárabbasá zachowác y wypu-
 śćić. Habes Iudæe quod petisti, eripuisti tibi præs-
 lem pacis, petisti necari vitæ arbitrum, concedi tibi
 Barabbam, qui propter seditionem & homicidium
 missus in carcerem, ideo salus abs te recessit, quies de-
 stituit, pax sepulta est : data est tibi seditio, datum ex-
 cidium. *moni Egesippus. Macie ŝydowie czegośćie
 chcieli. wydárliśćie sobie sami dawca pokoju, prosiliśćie*
 aby

Luc. 23.

v. 19.

l. 5. de ex-
cid. Hieros.

aby był zabít autor żywota, a dány wam Bārabbas bu-
townik y zaboyca. oteż zbáwienie od was oddalone, pokoy
wasz zginął: macie ná to mieysce niepokoy, że was ládá
chłopcysko Bārpiz/ pobija/ ládá kto kózubales lupi/
w Byscy sie mami/ krein Pánów/ gorzey niż psami
brzydza. macie y krolestwá swóiego zgube/ cudze
Pánstwá y kasy/ tulágo/ pócierác musicie.

2. Tunc ergo apprehendit Pilatus I E S V M, & Ioan. 19.
flagellauit. Gdy he ten pierwśy ná ochrone y zá-
chowanie Káiu od zguby/ Syná Bożego od śmier-
ci sposob nie nádał; z Trybunálu swóiego Stáro-
stá od syła ná plác: Niebistá Kay ná pocránie/ Sy-
ná Bożego ná biczowánie skazał. Potwáli záraz
iáto záuřoni lwi/ cichego y niewinnego Bāránká /
okrutni oni/ y od złośliwych żydow przenáieci żol-
nierze: á kedy lotrow y niekárnych zbrodniow chlo-
stano/ tám poprowádzili. Congregauerunt ad eum
vniuersam cohortem. Ztrabili y zgromadzili wśytké
rote. O Boże! tákże to wiele kátow ná iedyneho
Smá moieg? Vniuersam cohortem. A nie mogli-
że ieden/ abo przynamniey kiltá wygodzić y dosyć
uczynić okrucieństwu/ że wśytké ná to potrzeba by-
ło Congregare cohortem. ztrabić y zgromádzić rote?
A ktoryż kiedy od stworzenia wiek/ ták srogie y há-
niebne widział okrucieństwo? Albo ktory wiec kie-
dy ták gruby y dżiki/ á bestyom podobnieyszy narod/
ná wřatanie iedneg/ ták wielu deputowál tyránów?

Wapierwey tedy w oczách nieprzeżyżzanego y roż-
 máitego ludu Exuentes illum. Bąty do namnieyſzey
 nitki zwolekli z Pána. Bądrzał tu y wzdrygnął ſie
 wſtydlivy zbawiciel. nie żeby ſie ſrogiego onego y
 okrutnego oránia lekác miał; iáko ráczey / że ſwiate
 Pánieńſkie ciáło iego / zelżywa nágoſcia / w oczách
 ták wielu millionow / zeſromocne było.

Gdy Pápiriuſ Dictator Fabium Rullanum /
 Máximum Pułkowniká Rzymſkieg ná biżowanie
 Razal; á oprawcy Bąty z niego zwolokły / iuż iuż go
 zácínác mieli. był z poſpolitego ludu / Ktory głoſm
 y żáłoſnie krzyknął: Oſpectaculum admirabile; &
 Fabius, & Rullanus, & magiſter equitum traditur fla-
 gellandus. O iák cudowny widok! y Fabiuſá, y Ru-
 láná y Pułkowniká ſkazano ná biżowanie. Theatrum
 mundi totius facta eſt Pilari domus; ſpectaculum
 grande in ea proponitur. Ná przeſtroney y Herofiey
 Stároſty w Jeruzalem Rzymſkiego / ſali / iáko ná
 widocznym y wydatnym ze wſych ſtron theá-
 trum / okrutni aktorowie káci y żołnierze wyprá-
 truis widok. Ale ó ſpectaculum admirabile!
 Ktory ſwiát y ſtworzenie wſzytko przybiera / niebo
 biſtromá gwiazdami / ziemiá kwiaty / drzewá li-
 ściem y fruítami / ptáſterá pierzem przyodziera.
 Ktory lilie y kwiaty polne rąe ślicznie y kſtałtnie
 ſtroi; y Salomon ze wſychm ochedoſtawem / y
 nieoſáconá ozdoba ſwojá zgáſt; tego do oſtá-
 tnicy

Rupert. in
 6. 19. Ioan.

tniey niżli obnażonego / á samym tylko nieznosnym
y niewypowiedziánym wstydem zalanego wysta-
wiaia. O spectaculum admirabile!

Stánelo ná plácu / zá roszkázaniem tyránów /
dla wiary Chrystusowey obnażone Pánienki swie-
te Agnieška y Bárbara; przybylíc wnetż niebieška
świáćłość / ktora ich iáko śátá okrywoży / od plugá-
wych y nieswidyliwych oczu zástoniła. Dcielał
przed nieprzypaciólami Swięty Felix meczennik /
wpadł miedy ściánki. w momencie śiátki swoje za-
rzucili pásiacy / y subtelna robota Meczenniká swie-
tego zákręli. Jáko wiele naiázdów / kradzieży / cu-
dzolostí / rospuštý y niecnót ludzkich / nocne pokrý-
wacie ciemności? á przecimó Tvorcy swoiemu /
iáko obyście sie wšytkie kreatury sprzysięgły / w tym
iego rázie nieludzkie y nieużyte! Ani strzydłáści ná-
we! Cherubinowie / lubo ktorzy šeroko rozwiedzi-
nymi strzydłami Arke niekiedy Pánška okrywáli;
lubo ktorzy oczu po wšytkich stránách pełni / chwały
Boškiey károce po niebie ciągneli / zelżywey Páná
y Tworcy swoiego nágości nie pokrýwáia. O
spectaculum admirabile!

in vita 14
Iauuar.

Ezech. 10.
v. 29.

4. Reg. 6.

Obnażonego do slupá mármorowego poteżnie
wiąża. A to nowy á cudowny widok. A ty ie-
Boże y w tym rázie milczyš Panie I E Z V? ey iužci
to nie žárt; iuž tyránmi twoi do rzeczy przystępuia;
iuž oto záraz okrutnie cie śięka. Otworź przena-
swięty

Akor. 22.

Mich. 6. 3.

Exod. 14.

Iliad

światła wstań na obronę swoje: ozwi się z wolności
 ścigaj y indigenatem Rzymskim: Cuius Romanus sum!
 Albo wiec jeżeli się wolnością bezryć y bronić nie-
 chceś, ktoryś się dla nas niewolnikiem stał; za-
 cniże przynajmniej one teboie smutna, y kłamienie
 same w proch strużyć sposobna expostulacja: Po-
 pule meus quid feci tibi? Narodzie moy, cożem ci prze-
 winił? Jam ciebie z Egiptu w ognistej y obłocz-
 nej kolumnie wyprowadził; a ty mnie do marmo-
 rowey więzisz. Jam ciebie na pustyni przez lat 60
 odziewał; a tyś mnie za to do namnieney niekci ob-
 nążył. Jam nieprzyjacioly twoie w czerwonym
 morzu potopił; a ty mnie za to we łtewi moiey wla-
 snej zatopił. Ah! milczy przecie naciesz Pan
 I E Z V S. a okrutni łaci / już łatowskie rece z ciera-
 nistymi rozgami / surowymi biczami / z hatowatymi
 lancuszkami wynoszą; już Przenasświetle / już Pa-
 nienkie / niewinne Syna Bożego ciało / ah! okru-
 tnie sieka; y ten wielka pochwała / ten wielka na-
 groda od przytomnych Łydow y Pharyżow bierze /
 ktory srożej / ktory potężniej zacina. Zmordowa-
 ni jedni / następuią świeży drudzy / y drudzy. Ciera-
 niste rozgi aż do kości przenoszą / surowe bice ciało
 święte rzeza / lancuski z gwałzdamy na końcu iako
 rzedby strzałami ciało wytrącają. A planta pedis vsq;
 ad verticem capitis, non est in eo sanitas, &c. Od stopy
 nogi aż do wierzchu głowy nie maś zdrowego ciała, tylko
 szczer-

*Rejera iedyna ránd. nie tylko ciało/ ale y żyły poraś,
gáli/ y kości poorałi. Et de paradiso illo coelesti,
cruoris flumina manabant. D. Gregorius Názianz,
a z niebieskiego Ráiu Przenaswietśa Krew rzekámi ply.
neda.*

orat. de
Christo
patien.

Ele Ele puer Dei mei, quid tantâ amaritudine,
quid tantâ confusione dignum commiseras? *S. Ber-*
nárte us. Wyborny Boga mi go Synu, y cożś takiego prze-
winił, iżymes na taka bańbe y okrutne káranie zarobił?
Wiemy Boga Oycá twoiego wyroś; Seruus, qui
scit voluntatem Domini sui, & non facit eam, vapula-
bit plagis multis. Sluga, ktory Pána swojego wola wie,
á nie czyni iej będzie barzobit. A ty Quæ placita sunt
ei, fecisti semper. Wola y upodobanie Boga Oycá two-
iego czyniśś zawśse. Proflus nihil. Ego homo per-
ditus, totius contritionis, totius confusionis tuæ cau-
sa fui. ego unam acerbam comedi, & dentes tui ob-
stupuerunt. Tyści nie zawinił. Ale ia człowiek nieśśe.
śny, wśytkiey tey tak okrutney łazni y śromotney zelżywa-
ści tu oiey przyczyna byłem. iam przyłra y surowa ia,
gośe połknat, á zeby twoie dretwieia. Peśpolicie
byrca/ że kiedy leweś broi/ to piestá bijs. á tu opáś;
my piśśowie nábroili/ á za nas lewśśa niebieskiego
bijs. Kto ścieie/ ten też y zbiera/ y iáśie iáśeno śie-
ie/ tákiteż y pożyteś zbiera. Kto robi/ temu pláca.
y iáśto robi/ ták mu pláca. In hoc est verbum ve-
rum, quia alius est qui seminat, & alius qui metit, &

Scrm. de
Pass.

Luc. 22.

Ioan. 8.

D. Bernard.
de Pass.

Ioan. a. 37.

S. August.
serm. 114.
de temp.

vos in labores eorum introistis. A ná niebieskim Xd-
in opál sie verifikuie: Kto inſy ſial/ á kto inny zbier-
ra. Kto inſy robił/ á kto inny zapláte bierze. My
gdysmy grzeſyli/ toſmy ſiali/ ále takie ziárno z kto-
rego ſmierć háná / y karánie wroſło; y nam też
pieſkom przynależáło żać/ y ſiemby ſwoiey pożytek
zbierác: áż niebieſki leweł zá nas pożał y zá nas ze-
brał. Zá náſze pſie/ ſobáże ſromoty y nágoſci/ nie-
bieſki y náczyſtſzy leweł obnáżony / ze wſpódm y
hánba ſtawa. Zá náſze pſie/ beſtyálſkie ſproſnoſci/
nieminni leweł zapláte y karánie bierze. Et ſi mul-
ta flagella peccatoris, multa etiam oportuit eſſe fi-
gella Redemptoris. A ponieważ bez miáry y liſby
robotá náſz grzechowa; dla tego też bez miáry y
miłoſierdžia zapláte Œbámićiel bierze.

Seneca

Przyſzedſzy do pewnych gránic ſwiátá on
monſtrorum domitor Herkules / ná kolumnie ká-
mienney zápiſał NON PLUS ULTRA. Nie dáley. A
ná teyć mármorowey kolumnie / iáko by to już przy-
oſtátniey Páná y Œbámićielá náſzego przecieka-
nam miłoſci gránicy / zápiſał był Ściároſtá Rzym-
ſki NON PLUS ULTRA. Już też nie dáley. Emenda-
tum ergo dimittam. Wbiezowanego tedy puſzcze. Ná-
wet iádowita złoſć dydowſtá / iádu y nienáwiſci
ſwoiey Hebráyſkiey chárácterámi / z drugiey ſtron-
zápiſála: NON PLUS. obámićiac ſie aby wbiezowa-
nego tylko Ściároſtá wolno nie puſcił / kátem y

Luc. 23.
16.

Żołnierzom Pogańskich przeplacali / aby ták dobrze
przykładali / żeby w onym biczowaniu padł y umarł.
Aleć te ich żapisy Pan y Zbawiciel náš I E Z V S po-
mazał; á sam krwá sroia nápisal PLVS VLTRA.
Dálej ießże / dálej. Vique ad mortem est mensura
charitatis. mowi Świety Ambroży. Ostatnia grá-
nicá miłości, samá śmierć.

Guar. 3
disp. 21.
lect. 2.

Et milites plectentes coronam de spinis, &c. Żoł-
nierze tedy wplotły koronę z ciernia, wcisneli na głowę
iego. Ceitē legimus, vrbes quasdam irā victorum
sae asperfas. Wiemy z historyi / że niektorzy zwy-
cięzcy Germani / z gniewu przeciwko miastom nie-
przynacielskim / moca y gwałtem pobrąnym / zbu-
rzyły ie / y ziemię zorały / sola / y popiołem zá-
siewáli. ale żeby który cierniem zásiwać miał / nie
nieznajemy. Tobie to samey niezbedna złość /
y nie cnoro Żydowska / tobie samey to okrucieństwo
zostawili / ábyś ty niebieskiego Kráiu / Páná y Zbá-
wiciela nášego / świata y niewinna ziemi / okrutnie
póorali / ostrym ia do tego cierniem zásiadł; y
zásiadłs. Plectentes coronam de spinis.

Ioan. 19.

S. Hieron.
l. 1. in c. 5.
Matth.

Wygrabili / y pod nogi iego wyrzucili pálmowe
y oliwne gálazki / samo tylko na głowę zostawili
ciernie. y to mocno wcisneli / wbili.

Mieli Peg. ństwo między Bożkami swoimi /
ktorego zwáli Deum spinarum. Bożká iákiegoś cierni-
nowego. Prawdziwie w tej Koronie Pan y Zbá-

S. Aug. l. 4.
de ciu. c. 2.

ciel náš I E ZVS Deus spinarum. Bog ciernisty.

Cant. 2.

Sicut lilium inter spinas. Pokazał sie iáko *Lilia* między cierniem. y musieć między cierniem / ponieważ mu sie między kwiaty / y ziolámi wonnemi niedostánie. Wšytkich piešezot rože / y wšytkich delicij kwiaty opánowały pokrzywoy / ludzie : á *lilia* Boštwá inter spinas. w cierniu. Co mowie iáko *lilia* : báiaáko škárlatna Roža między cierniem. bo ciernie / ktore to głowe / skronie / czóło / y iągody przebiwšy škewáwilo / bialá Boštwá *lilia* / w škárlatna Roža przemienilo.

de triumph.
ago. c. 14.

Ktora Koroná / iáko ciężkiy nieznošny bol Synowi Božemu zádała / ziednego zátkočia cierniem bierzmy proportia / iáko nam ciężkie : á Koroná cierniorra / Pánu y Šbáwicielowi nášemu 72 ran zádała. ták / že debuit planè mori tanto dolore transfixus, se tamen reservavit ad vitam. vt his etiam graviora perferret. mowi S. Laurentius Justinianus. od ciężkiej y nigdy nieznošney bolešci musiałby byl, y nie-raz umrzec, gdyby sie byl Boštwá swiego moca cudownie nie zachował przy žyciu, aby iešcže wiekše y ciężše meki mógł cierpieć.

Matth. 22.

v. 29.

Matth. 27.

30.

Šásiax By cierniem / nátkneli y nášádžili trćina. Posuerunt arundinem in dextera eius. A nie tyleo nátkneli / ále tež y potežnie vbijáli. Acceperunt arundinem, & percutiebant caput eius. mocna trćina morška bili głowe iego. Jedni ná stolku sadžáli / drudzy stol

stółá vmyšáli. & conspuebant eum, & ponentes Marc. 15.
genua adorabant eum. plwáli ná twarz iego, á syder- v. 19.
ko przyklekaiac, y wragáiac sie, Krolom zwáli, y iako
Krolowi wrzómo sie klaniáli. A nie máš w ták wielu
millionách cnotliwego Abisái / ktoryby sie ná táko
háńbe y zelżywości zdumiewšy. Quare maledicit 2. Reg. 16.
canis hic mortuus Domino meo Regi? ofiarował: v. 9.
vadam & amputabo caput eius.

Aleć dosyc już tego / dosyc y názybt syderstwá.
Wárá / nie ludzie / ále okrutne y žalone bestye / wsta-
péie. A my grzešni ludzie / pierwey niżeli go z tego
igrzyská y wragánia plácu sprowadza / z poškora y
wšéiwościá przystapmy; á nie ná koláná tylko / ále
y ná twarz y padáiac / nišci mu a prawdziwy pokłon /
y ze wšytłey duše pozdrowienie oddamy: Aue
Rex noster. tu solus nostros es miseratus errores. Wi-
tamy cie Krolu y Bože náš, tobie cześć, y nánižšy pokłon
oddawamy, który wlutowawšy sie nád námi, dla nas
grzešnych te dešpekty y wragánia ponošiš.

Nie bronil tych wšytłich zelżywości y wragá-
nia žty on y niecnotliwy sedžia: Vt satiata iniquitas
de innocentis iniurijs, vlteriùs non sauiret. rozumie S. Leo ser-
iac / že sie tak iady nienawišć Zydowska nášycić y ochlo- 10 de pal-
dnac, á wiecey już ná šmierć y ošáteczną zgube iego ná-
štepować nie miała. sed pertinax malitia proprijs cre-
scebat augmentis, & in quem obtinuerat ius illusio-
nis, exigebat & mortis. ále to dármo. bo zázárta y

Ibid.

zajmieszona złość Żydowska ięścię sie wiecey zapalała: á ná którego wzięli wolność wraganiá wszelkiego, ná tego, też śmierć, domagali sie práwa y wolności, aby go zamordowali.

Ioann. 19.

3. Przetoż trzeciego inż y ostatecznego sposobu/ ná ochrone y záchorowanie Xáiu zażywa. Ná wysoki y wydatny ganek / z pałacu swego wyszedłszy / rzecze do okrutnego Żydeństwa: Ecce adduco cum vobis, vt cognoscatis, quia nullam inuenio in eo causam. Otoż go wam tu prezentuję, abyście uznali, iż żadney winy, y przyczyny śmierci w nim nie znayduie. Exiuit ergo IESVS portans coronam spineam, & purpureum vestimentum. & dicit eis: ECCE HOMO. A gdy wyszedł ná on ganek Pan IEZVS, skrwawiony y poraniony wшыtek, ná głowie koroną cierniową, ná nim stóra skarlatna syderska szata, rece związane, w nich trzciná; tedy rzekł Pilat do Żydów: Otoż człowiek.

Mat. 27.

Podiże ty sám nabożna duszo napierwey/ á obraz on y konterfet iego / ktoryś sobie niekiedy odmalowała: tu wedle niego stáwimy obacz y osądz / iżeli sie z nim teraz prototyp zgadza: iężeli to on / iżeli nie on / ktoregoś ty sobie odmalowała / człowiek? Ná twóim obrazie: Caput eius aurum ornatum. Głowa iego wyborne złoto. A tu cierniowy mi osądźmi wшыtek z stroz zziurawiona: nie złoto / ale szara ciernie. Comae eius, sicut elatae palmarum. Włosy głowy iego, iako wierzchołki galezek pal.

palmowych. Tu w Bytzie we krwi brozione / w ciele
 mu powiślane / potargane; miasto wdzięcznych le-
 dziorow / spleśley krowie gruzoly / aż strach y wey-
 żrzec. Oculi eius sicut columbae, quae lacta sunt lota.
 Oczy iego, iako pará gołebie kapiacych sie w mleku. Tu/
 (nieścież) izdmi zalane / podbite / krowia y sino-
 ścia zabiegie: nie w mleku słodkim / ale żolci gorz-
 kiej pływają / gdy nic innego nie widzą / tylko na
 zdrowie / y ostatni krowie swojej żążarte nieprzyja-
 cioly / terranny / y ląty. Genæ illius sicut areolæ aro-
 matum. Twarzy iego iągody, iako kwiatery wonnym zie-
 lom wysadzone. Tu grzedy y zagony / które brzydki
 ścia y płocinami swoimi zamieźli y zawalili / dy-
 dostwo y żołnierze. od polichłom y pogębłom zsi-
 niśle. Denigrata est super carbones facies eius. Twarz
 iego czernieysza niż wagle. Manus eius tornatiles ple-
 nae hyacinthis. Rece iego glądkie, okragle; w Bytzie hia-
 cynthami y kámiennymi drogami zasadzone. Tu powro-
 zami / y furorami rzemieniami pośprowane; nie
 złotymi / lecz żelaznymi mánelami spiete. nie rowo-
 nante ani żaden kwiát / ale cęza / y żelżwa trćine
 piastwa. Crura illius columnæ marmoreæ, funda-
 ta super bases argenteas. Nogi iego, iako marmorowe
 kolumny, na posłumentách sężero srebrnych. Tu / Rezer-
 łosci: ciasto od nich oddre / posęrpáne / y żyty na-
 wet notągane: nie słod y gląski marmorowego /
 gelida nisi mortis imago. Spéciofus forma præsilijs

Thren. 4.

Psal 44.

ho

Cant.

Isai. 53:

Martialis
de Laureol.Ouid. in
Ibin. 8

hominum. Slicznieyſzy y wrodziwſzy nād wſyckie ſyny
ludzkie. Totus deſiderabilis. Tuzás Nouiſſimus vi-
rorum, & non erat aſpectus ei. Ze wſyckich napo-
dleyſzy / namzgardzeniſzy / że niemáß y ná co wey-
ſrzyć. Inq; omni nuſquam corpore corpus erat.
Wexſytkim cieie / niemáß namniey ciała. Vnum
ſed toto vulnere, vulnus. ále iáſoby iedná ſzera
ráná.

Æneid.

Podź boleſna Mátka / Przenable goſtáwieniſza
PANNO. Verane te facies? oculos an ludit imago?
á obacz ieżeli to ten / ktoregoſ ty zrodziła / pierſiami
y mlekiem Pánieſkim karmiła / ná rękách ſwoich
piáſtowála / peráwała / wychowála / ktorémuſ vi-
ſługowála. Heu! quantum mutatus ab illo: iako
ſe bárzo zmienił, iak nie on?

Podź Boże Oycze Niebieſki / & respice in faciem
CHRISTI tui. á weyſrzy ná twarz y te poſtác
Káiu Syná twoiego. Vide Pater, num tunica Filij
tui ſit. ieżeli podobieſſia o iákie do ciebie Syná
ſwoiego ma?

Podźmy y my grzeſzni / przyſtopmy y my nie-
ſzeſzni y opłákáni winowácy. á przypátrzymy ſie
temu / y ſobie głoſnielowi.

ECCE HOMO. Oto Człowiek.

Twarz iego ſuſſezona / pochylona / zciémiona:
Pſal. 72. 9. á ludzka wynioſta / wyſſza. Peſuerunt in cœlum os
ſu.

suum, jużci drudzy y w niebo pluia; tylko co niebda
że niedosiega/ pyskiem nie rypa.

Twarz jego Przenasświetła smutna/ záplaká-
na/ zozerniała/ nedzna. á ludzka wesola do smie-
chow tylko y rozpusty yformowana; iáko śnieg bie-
leie; iák potóst polystuie sie.

ECC E HOMO. Aruit, & factus est tanquam Thren. 4
lignum. Wysechl od wstáwicznych postow/ nieo-
wzáfow/ y fátyg. I sstał sie práwie iáko drzewo spru-
thniale. á cłowiek Incrassatus, impinguatus, dilata-
tus. Roztył sie y rozepchał, z cudzzch ziem y dálekich
kraíow/ z rzek y morzá/ potráwami/ nápoiami/ /
przysmáczkami.

ECC E HOMO. Pellis eius quasi clibanus exusta Thren. 5.
est. Skoráná nim iáko czeluści zczerniała, od wstáwi-
cznych zágrzechy ludzkie pláczow/ y modlitew: od
twardego ná samey ziemi legánia: od káżdodzien-
ney okolo duś ludzkich fátygi/ á cłowiek grześny/
iáko roża rumiány/ iáko lilia bieleie/ rozmáicie sie
máluie/ z drogich ziół wodkami myie/ kóstownymi
olejkami smáruie/ y cołowiek tylko pod słońcem
wonności/ perfumúie/ y w piątek iednákoż iáko w
miesopusty obżercá/ tanecznił/ cudzołożnił/ nie do-
brego. iáko stála twárdy/ y leżki iedney zágrzechy
swoie nie wyleie: pácierz mu zmowić/ rowna sie
śmierci: od kóściolá wcieka: drugi go y nie zna: ná

Kazaniu/ iak ná kátowniey testni: có kiedy dobrego dla zbáwienienia duše swoiey uczyni?

ECCĒ HOMO. Przez ták hániebna smierć y okrutná mekē do swoiey wlasney dzieǳicznejey chwały y błogostáwienstwá idzie. á człowiek przez grzech y rozpustę/ przez zbytki y pieśzoty chce przysć.

2 Mach. 3.

Videntes vultum Oniæ summi Pontificis, mente vulnerabantur. Przodkóm ich niegdy / gdy smutná twarz Oniáśá náywyzšego Káplána widzieli, serca sie od żalu krádały; á to (niestetýż) pokolenie ieśz gurce / nie tylkó smutná / ále teź y wniewcz obrocona twarz Páńśka / oczy krwawé y łzami zálane: głowe korona cierniowá skłota y zdziuráwiona / wbytkó ciało poránione / poráne / pokátowane widzieli / nie ná człowieká / áni náwet ná postać y obraz człowieká pátrzyli: musiał im áż Pílat powiedzieć Ecce Homo, że człowiek / że podobienstwá náwet do człowieká nie było. á iednáť nie tylkó sie żalem żadnym nie-wżruszyli / ále teź ieśze iákó dźikie y okrutne bestye / niewblagáni tygrisy / wiecey á wiecey na krew y zdrowie niewinności zážarli: Tolle, tolle, Crucifige eum.

Ioan. 19.

Opierał sie ieśze y oćiagał; żeby go ieśze iákó uwolnić / y od smierci ochronić mogli / Stárośta. Ale kiedy mu Non es amicus Caesaris łaska Páńśka po-grożono; pokazał ná sobie / że lubo teź y inni / ále ośobliwie dworscy y nádsługujący / własni owe báińi ná

na wodzie. Nładmie sie bántá; dmuchnie ná nie
wiatr/ábo sie o co vderzy/áż ginie/ niemáß z niey
nie. Quarebat Pilatus dimittere eum. wrzłomo
buktáiac sposobow/iákoby go vvolnić. tylko co nań
lásta Páństa dmuchnione: áż po nim. Sedit pro
tribunali. zásiadł ná sad y ostateczny dekret. Który
sie do ołá y vpodobánia ludzkiego/ wßytko czynić
náuczel; áby sobie ludzkiey/ Páńskiey y Żydowskiey
láski nie náuczył/ sam zginać y Boga wcielonego
zgubić wolał. Już to prozno, nie mógł dwiema
Pániom vslużyć. w tym winien/ y odpuszczenia ná
wiełki niegodzien/ że sobie wiecey podleyßego powa-
żył/ zacnieyßym y godneyßym pogárdził.

Ioan. 19.

Wola tedy/ Wody. Wody? Ná co? Jezeli
iádu y nienawisći Żydowskiey płomień zálewać?
tedy to dármo. Którego strumienie á práwie rzeki
krwie nie zálały/ wody twoie nieboże nievgáßa. iu-
żéż ten piekielny płomień nieupádnie/ áż go samże
Śmá Bożego duch z Krzyżá zádmuchnie. Acce-
ptá aqua lauit manus coram populo, dicens: Inno-
cense ego sum &c. Vinyl rece przed ludem, mówiąc:
Nie bede ja winien krwie tego spráwiedliwego. Zá
grzech poczytał/ nie vmywáßy reku/ nie niewinnego
głowieká y Boga strácić. Krołodył. rece vmywa-
á zabiya. Spráwiedliwym go y niewinnym być
táß wiele rázy wyznawa; á przecie ná śmierć we-
dlug wole y vpodobánia Żydowskiego stázuie.

Matthi. 27.

24.

Luc. 22. 23. Adiudicauit fieri petitionem eorum. O bodayżes to był już dawno uczynił! iakobys się był daleko lepiey y łaskawiey z nim obśedł! Teraz że go po tak wymysłnych mełach / y cudownych łátowniach / przecie na śmierć postáremu skázuieś / okrutny! Lauit manus. Niecnotliwy człowiecze / wodá tego nie zmyje / nie. y świecona nie skropi: czego y sam piekielny ogień na wieki na tobie nie wypali. A protestuy się ty iako chceś / żeś niewinien. Innocens ego sum: nie poydzieć to. Twymi się własnymi słowy wwikleś. Powiedziałeś dopiero: Potestatem habeo dimittere te; & potestatem habeo crucifigere te: to kiedy w rełách twoich żywot y śmierć iego / á skázuieś go y podáieś na śmierć / chcąc wiedzac / nieprzymuśłony zabijaś / á za tym krwie iego winien zostawaś.

Luc. 10. 21. In ipsa hora exultauit Spiritu Sancto, & dixit: Confiteor tibi Pater, Domine coeli & terræ. Sakto rzy wważáia / że kiedy już Stárostá y Sedzia / ostátni na śmierć y strácenie Pána y Zbáwiciela nášego dekrét miał ferowác; Pany Zbáwiciel IEZVS w Fleknat / cierpliwie y w milczeniu słuchał; á wysłuchałszy Exultauit Spiritu Sancto. urádował się. y z áffektem wielkim śmierć one z woley y rektu Bogá Oycá przyjmuiac / dziekował. Confitebor tibi &c. Dziękuię za dekrét y wola twoie Boże Oycze. Etia Pl. 39. 18. Pater, quoniam sic placitum est ante te. A ponieważ to iest

to iest upodobanie twoie aby m umarl: Tunc dixi, ecce Pf. 39. 8.
 venio. tedy oto ide. Idzieß Synu Boży / idzieß
 ná śmierć / á śmierć okrutna. idzieß Baránku nie-
 winny / niespráwiedliwie skazány. Quis mihi tri- 2 Reg. 18.
 buat, vt moriar pro te? Ktożby mi to dał / aby m ia
 grzeßny ciebie zastapil / y te śmierć / ná ktorą ty ska-
 zány / zá ciebie niewinnego winowáycá podiał!
 Przymamnięci ná te śmiertelna droge / licha y po-
 dla poczte kilku pácierżow ofiaruiemy. A kiedy
 w ostateczny dzień zchwała y máiestatem wielkim /
 te / y wszystkie inne nieprzyacioly twoie sadzić y po-
 tepiác przydzieß; Noli me condemnare. nie polis Iob 10. 1
 Gayże nas w nießczesny poczet / y przekleta potapieni-
 com liczbe / sed parce peccatis meis. o có lutości y
 miłosierdzia twoiego pókornie żebrzemy.

III.

*Dobranie powodzi, y zátopienie Ráin
 ná gorze Káhwáriej.*

FVge dilecte m, assimulare caprea hinnuloq; cer. Cant. 8. 14.
 uorum, super montes aromatum. Śadawaß
 nam namilßy Pánie IEZV, Vulnerasti cor meum
 że my grzeßni iestęmy / ktorzyßmy cie ták poránili/
 pokrówawili / pokrátowáli. Dla náß grzeßnych / dla
 náß niegodnych y niewdzięcznych te wszystkie rázy y
 rány ponosiß / krwia sie óblewaß; abyß nam droge
 super montes aromatum, ná gory oyczyny wieczney /
 S. 3 Pro

Krolestwa y błogosławienstwa twoiego pokazał.
 Fuge dilecte mi. podźże już tedy/ podźż ganku tego/
 á predko y spiešno pooż iáko lani postrzelona/ ábo
 ielonek ode psow pognány. Podźż ná te gora/ tedy
 zioła y kwiały/ trupie głowy / y z potraconych zło-
 czynców ogniele kości. Ostaték Przenadrożbey
 krmie wytocz/ ábysmy tropem y ślădem krmie two-
 iey Bzgesłowie pošli. Játón do kónicá niebieski Ká-
 iu / w mały bolesći morzu : ábysmy ludzje z prze-
 klectwa swego wypłynąć mogli. Zrzuc te purpu-
 re. zostaw niewinny Jozephie / byderśka te / w re-
 kách nierządnic Jerozolimy/ iey Bâte. Porzuc y te
 cza trzćine. Weźmi Bâte rekami Przenadrożbey
 Gen. 22. 6. MATKI twoiey robiona. Weźm ná ramię ná
 Gen. 7. Krzyż. weźm Jzákánu drewná / ná ktorych sie cálo-
 palenie Bogu Oycu oddaś. Weźmi Noe Arke / w
 ktorey narod ludzki od zguby wielkuiszego potopu
 Exod. 14. zachowaś. Weźm Moryseu laske / ktora Egy-
 pteyány zátacíś / á wybrane twoie do ziemie obie-
 1 Reg. 17. caney Bzgesłowie wprowadziś. Weźmi Dawidzie
 Gen. 28. 12. proce / z ktorey olbrzymá piekielneğ vgodziś. Weźm
 Jákobie drábine / po ktorey narod twoy ludzki w
 niego wstąpi. Weźmi Przedwieczna Mădrości
 2 Reg. 2. 3. kathedre / ná ktorey sedebis sapientissimus inter tres.
 zăsiedziess między dwiema łotrami. Weźm Synu
 Boży / weźm Krzyż. Cieźlić; ále będzie wdzieczen.
 Ty go ná ziemsta Kálwárie y gore / wniesiś; on
 cie-

ciebie y z toba narod ludzki na niebieſką gore Sion
wynieſie. Nimo wſytko prawo y nád zwyſzay;
prawdą. bo ktorzy na śmierć ida / nie zwykli na
pląc / śmierci ſwoiey instrumentow noſić: ieſze
infolguia / cieſza / poſiląia: Traditus Dominus ſa-
uientium voluntati, ſupplicij ſui iuſſus eſt eſſe geſta-
tor. ale że Páná y Zbáwicielá ná wola nieprzyia-
tiol y zaboycow iego podano; ták ſie im podebálo/
aby ſam ná rámionách ſwoich / śmierci ſwoiey wár-
ſtác Krzyż / ná pląc noſi. Quàm diu ſtabat inimi-
cus, id eſt, diabolus, tenebant ipſi carnifices lignum;
qui ubi lapſus & direptus eſſet, tunc trophæum ſuſce-
pit Dominus, & ſibi baiulauit. Siquidem decebat vi-
ctorem iam triumphantem de diabolo, non alteri
concedere, ſed ſibi ſuum trophæum geſtare. Poki nie-
przyiaciel duſz ludzkich gore miał, y w kroku ná plác uſtał,
póty káci czeládká iego, trzymáli Krzyż. Skero ſie ná krwi
Syná Bożego poſliznał, y ſwánkował; aż Pan Zbáwiciel
wygráney, y zwycieſtwa ſwoiego znak z reku nieprzyia-
cielskich odebrał, y ſam ná rámioná ſwoie wziął.

S. Leo ſer.
8. de Paſſ.

D. Azhan.
or. de Paſſ.

Et baiulans ſibi Crucem, exiuit in eum, qui dici-
túr Caluariæ, locum. A tenci Krzyż ná rámioná
wzięty / o z iáką cieſkoſcią y boleſcią ſwoią! ná go-
rę Kálwária noſiac / idzie. O boł to trowie: przy
nim ktorzy mieli Krzyżować káci: przed nim woźny/
nie cudá żadne y dobrodziejſtwa ludziom poczy-
nłone / ale ſiłą de śmierć wód y łzami re ná nie-
wóſi.

Ioan. 19.

winnego potwarzy / obwoływał. do Koła / straży
 y gwardie żołnierskie. Grande spectaculum: sed si
 J. Augustin. spectet impietas, grande ludibrium: si spectet pietas,
 grande mysterium. Wielki y cudowny widok! ná kto-
 ry wysypało sie niebo / rużyło wbytko stworzenie /
 wysypała ná głowe Jerolimá. Sequebatur eum
 Luc. 23. multa turba populi. wprzód / y pozad były milliony.
 drzewi / okná / y rynnny náwet po kámienicách pełne.
 Ps. 34. 35. śmieią sie y ráduią / spiewaia y triumphuia. Euge,
 euge animæ nostræ, deuorauimus eum. Niecnoty
 swoiey Bzere wynalazli tytuły / deklamuia. z tego
 Mat. 27. 63. okná: Seductor ille. Zwodziciel pospolstwa. z owego:
 Luc. 23. 5. Commouet populum. Buntownik ten. ztamtąd wo-
 Ioá. 18. 30. lúia: Malefactor. Złoczyńca, zły człowiek. á ztąd:
 Ioan. 9. 24. Peccator est. Tu sie wragia: Vorax, & porator vi-
 Mat. 11. 19. ni, publicanorum & peccatorum amicus. Obżerca, y
 pijanica, celnikow y iáwnogrześnikow przyjaciel. á táń
 Luc. 11. 15. zaś: In Belzebub principe demoniorum &c. Czár-
 Ioan. 5. 18. noksieźnik. Non solum soluebat Sabbathum, sed &
 Patrem suum dicebat DEVM, æqualem se faciens
 DEO. Nie tylko świętá gwałcił, y gwałtu uczył; ale
 też Boga Oycem swoim zwał, y równym sie Bogu czynił.
 Grande ludibrium. frogie wraganie. Same tylko
 nabożne płaczą y lamentuia biągłowy. Grande
 mysterium. á iáko niekiedy pierwsze do grzechu by-
 ly; tak też do Krzyża / pokuty zá grzech pierwsze:
 w którym duszność y nádzienie swoje / żalem y płaczem
 nieutulonym oświadczały.

Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuan- Eccles. 4.
tem se. **powiedział Duch S.** Biada szczeniowi sa- 10.
memu, bo gdy swankuje y powali sie, nie ma ktoby go po-
dzwignal y ratował. Aleć tobie/ o iedyny Synu Bo-
ży/ inaczey widze w tej drodze. biada niestetyż przy-
tak wielu millionach kompanow. w boleściach y
młodości/ co raz pod ciężarem Krzyżowym wpadaś/
a nie masz ktoby sie zmiłował/ y wpadającego ratow-
wał. Jakoby wielkie daleko szczęście twoie było/
gdybyś sie był sam tylko ieden w te droge wybrał.
żarazbyc była na pomoc y ratunek przyšla Ma-
gdałena; pospieszyłyby były y drugie Marye; a
przed wszystkimi/ iako między wszystkimi nabłogos-
ławienia/ y nabolesnieysza Panna y Matka/ cie-
żarby ten Krzyżowy na ramiona swoje przeclala
byla.

Et angariauerunt Simonem Cyreneum venien- Marc. 15.
tem de villa. Na vbogiego wiesniaczka Krzyż y cie- 7. 21.
żar Chrystusow zwalili. bo Panowie y Pharizeu-
rowie nie radzi/ nie tylko dzwigala/ ale y widza
Krzyża.

Et venerunt in locum. Stanal kiedykolwiek Ps. 67. 27.
na gorze/ in quo beneplacitum est Deo habitare. na
ktorey w podobalo mu sie pomieszkac/ nie w słońcu/
ani w iasnym obloku/ ale na Krzyżu. Stanal na
gorze Dominus videbit. z ktorey wszystkich swoich Gen. 22. 15.
wybranych obaczyc/ y Bogu Oycu prezentowac y

zalećii miał. Stánał ná gorze/ kedy tež iuż nie! mi-
 łość iego przeciwo ludzjom / ále ludzkiego przeci-
 wo niemu okrucieństwuá powodź / ráda nie ráda
 iuż stánać musiałá.

Matth. 27.

Postquam aurem venerunt, exuerunt eum vesti-
 mentis. Nági y vbožuchny pžyšedl ná swiát / y
 z swiáta nági y vbožuchny schodži. Ledwie co ná
 mieyscu stánał / á záraz bezecne kátostwo Báty z nie-
 go zdárli. wíec iáko niezwyčajna smierćia / y nie-
 pospolitým trybem tráćili; ták tež nie pospolitým
 iáko innych zločyncow sposobem / odárli; ále na-
 mníešey ná nim nitki nie zostáwili. Száty co
 předzey y przez gwałt zdžieráiac / zápietle w čiele
 rány wšytkie odnowili / y znouu křwáwe one křy-
 nice zášhle otworzyli.

A tu čie iuż niebiešti Káiu / y ná tey gorze po-
 wodź zálewa / ey vchodź á wštepuy ná drzewo.

Wielkie y přezstrone kólo vczynili žolnierstwo/
 w ktorego pošrzodku / nágiego / bošego / držacego /
 wniwecz státowanego / iedným slowem / mizerneho
 státrili / Stáneli y lotrowie / stáneli y káci. A čl /
 gdy sie sam ochótnie y dobrowolnie ná Křyžowym
 oným ložu položyl : Foderunt manus meas, & pedes
 meos. reke nápierwey lewa / iáko od bołu z ktorež
 wžieta ktora nápierwey zgrzešyla; potým práwa /
 y nogi obiedwé / nie ták přebili / iáko ráčzey tepými
 á štarádnými gwožďiámi přešarpáli. Dinume-

raue.

Pl. 21. 17.

rauerunt omnia ossa mea. Wyciągnawšy iáko ná Pfal. 21.
lutni strone/ że kości wšytkie y wnetrżności swiete
Przeczyścić y policzyć było. Crucifixerunt eum. Ioan. 19.

Vt ex mortis ignominia, magnitudinem sentias S. Petrus
charitatis. Uczyńwáli go. á ty z hańby y zelżywości S. Petrus
śmierci, dochodź y rozumiey, iáko w nim wielka przeciw- Chrilol.
ko tobie miłość. fer. 5. o

Quod inter latrones se medium exhibebat, vole- Arnoldus
bat intelligi, commune illud esse beneficium, & non Carnoten.
solum bonis, sed & impijs, quod agebatur, proficere.
Między dwiema lotróni, że pospolite dobrodzieystwo, y
nie tylko dobrym y sprawiedliwym, ale też y złym á grze-
śnym pomocne, pożyteczne.

Non autem in templo, nec inter septa ciuitatis, S. Leo fer.
sed extra castra crucifixus est, vt Crux CHRISTI de Pass.
non templi esset ara, sed mundi. Uczyńwány iest.
nie w kościele, áni w murách miasta; ale zámiaśtem
w polu; aby Krzyż iego, nie kościoła tylko samego, áni
miasta iednego, ale świata wšytkiego był ołtarzem y u-
cieczką.

Terra ad onus Domini pendentis intremuit: eum
qui moriturus erat, intra se contestata non capere: ru- D. Hilar. l.
pes & saxa rupta dissiliunt, & naturam suam perdunt, 3. de Trin.
caſamq; ex se arcam incontinentem condendi corpo-
ris, confitentur. Ziemia uczuwšy nowy á cudowny
cieżar, Boga ná drzewie krzyżowym zawieśonego, trze-
śla sie; trzęsieniem swoim oświadcżając, że umártego

przyiad y zachować nie mogli. Opoki sie y skały pādā-
ły, y nature swoje trācily, wyznawāiac, że grob w nich
wykowany, pochowanego ciała; dochować y dotrzymać
nie miał.

Ióann. 19.

Stabat autem iuxta Crucem IESV MATER
eius. Golebić Nogo pod czas potopu wālnego!

Gen. 8. 9.

cūm non inuenisset, ubi requiesceret pes eius: przy-
pādłā do Arki. A pod tenci krmāwieg potopu czas/
ktory nam Kay niebieści zālewa/ tāk slićzna golebi-
cā / Bolesna Mātka / kedyby opādłā y odpoczłā/
nieznāyduić / przy Arce Krzyżowej stabat. Quasi

Thren. 3.

signum ad sagittam. Iākō cel, w ktory wsytkie; bolesci
onych y katowni Synā Bożego strzaly, prosto bily. Sta-
bat. ktorey niepodobna byłā osieść nā ziemi / serce

Luc. 2. 35.

y duże Tuam ipsius animam &c. włāsna, przybite
maic do Krzyżā. Stabat, iākō Krolowa Mei

D. Amad. h.

5. de mart.

virg.

czennikow coronata coronā tribulationum. a Krol-
owa koronowāna koronā bolesci y utrapienia.

D. Ambr.

Legō stantem iuxta Crucem; non legō plorantem;
Ze stālā wedle Krzyżā; to w Ewāngelię znaydzieś; żeby
plākālā, y owa białogłowskie w żal dziwy robiłā, tego ni-
gdy nie znaydzieś. Stare namq; in illa cordis amari-
tudine, magnæ adscribitur constantiæ, abstinere à la-

D. Amad.

vt. supra

chrymis, summæ verecundiæ. Ze w onych sercā swo-
iego ciężkościach y gorzkościach stālā, w tym serce wielkie
y statek pokazālā, że sie od płāczu y łez hāmowālā; w tym
wielki, wstyd oświadczyłā. Stabat; & pijs spectabat

ocu

oculis FILII vulnera; quia expectabat non pignoris mortem, sed mundi salutem. Aut fortasse, quia cognouerát per Filij mortem, mundi redemptionem, aula regalis putabat se & suá morte publico muneri aliquid addituram. Sed IESVS non egebat adiutore ad omnium redemptionem. Suscepit quidem MATRIS affectum, sed non quasiuit hominis auxilium. Stala, á serdecznie nabożnymi oczámi ná rany Syná swego patrzyła; nie iego śmierci, ale zbawienia świata wyglądać. Abo też podobno, wiedząc, że przez śmierć Syná, świat miał być odkupiony, stala, gotowa y ochotna, y owsem pragnąca przyłożyć się y pomoc do zbawienia ludzkiego, á dla niego, z Synem wespół umrzeć. A że PAN IESVS pomocy żadney do odkupienia świata nie potrzebował, á sama dobra, y szczera á prawdziwa ku ludzkom wola MATKI swojej Naświatsey mile się kontentował; tedy ona przypadając do Krzyża; y Krzyż ze wszytkiej mocy ścisnąć, iáby się w wtęczyżowanego IEZUSA zgoli przemieniała; á w żalu y serdecznych boleściach tonela. Plynela od Syná krew ná Mátkę; á od Mátki do Syná wstepowały serdeczne wzdychania. Poty krew plynela/ póki icy stawało; poty serce bolesney MATKI wzdychało/ póki nie wstało.

D. Ambr. l.
10. in Luc.

Aliedy już dzień wiat ná dzień godziná/ á iego ná Krzyżu rozbićcia trzecia wychodziła/ ktorey národ ludzki z ziemskiego ráju wypędzony ná wygná-

gnanie; teyże też godziny z wygnania światá / do
 oczyszczenia powrócił postanowił. A bacząc po so-
 bie / że siły już bázro wstawały / w slup oczy położył /
 ięzyk zsechl / twarz zsiniała / wargi obwisły / pierścia-
 mi robił / wšytko sie Ciało trzęsło / y Krzyż tak wiel-
 ki / iáko trćiná chwiał: Cum clamore valido, & la-
 chrymis. zdobył sie ná lzy y głos wielki / áby inter-
 status nie schodził / á ostatnia już wola swoie oznay-
 mił y oświadczył. Congregamini, & audite filij Ia-
 cob, audite Iſraél Patrem vestrum. Cytuje ty plugá-
 we Bembrzące żydoſtvo. ſtulcie bluźnierſkie páſzceſci
 ſwoie Pháriczeuſowie: vmilñni żołnierſtvo. vciſ-
 ſie y vſpołoy poturbowáne ſtworzenie. Jednorod-
 dzony Syn Boży / już do konania bliſki teſtament
 ſwoy zaczyna. A Przenaſwietſza Mátko obecna
 przy ſobie máiac: Stabat autem iuxta Crucem &c.
 Iohan. 11. Pater. Ciebie Bogá Oycá proſi: Quia ſemper me
 audis. ábyś / iákoś záwſe ná proſbe iego zwyſł czy-
 nić / y teraz ná proſbe iego vczyił / á do niego ná-
 kłká ſłow przybyć raczył. Aleć y ty nieſzeſne / á
 w oycu twoim Adámie / przeſłete potomſtvo przy-
 byway; ktore do tego zláſti y miłoſierdzia opiekun-
 ná y dobrodziejciá twego nawiecey należyſ. á pilno
 y milezac ſłuchay. luboć oczy ná rzewne lzy / á ſer-
 ce ná miłoſne y gorące wzdychánia otwárte mieć
 wolno.

catus est. *Miedzy niebem y ziemią / miedzy żywoymi y umárłymi / ná drzewie Krzyżowym stánawšy / ták zá ludźmi swoimi Boga Wycá Niebieskiego prosi.*

PATER Sancte, serua eos, in nomine tuo, quos dedisti mihi. Cum essem cum eis, ego serua- Ioan. 17.
bam eos, nunc autem ad te venio, & hæc loquor in mundo. *Wycé Swiety / niebá y ziemié nawyżšy Krolu / nedzne y vboogie sieroty naród ludzki od- dales mi w opiekę. Cum essem in mundo. A po- tenci ná świecie z nimi zostawał; ná wierney pracy y życiawey opátrznosci moiey nigdy im nie schodzi- ło: Nunc autem. A gdy teraz przychodzi czas / á bym sie iuż koniecznie y nic niemiešťkanie z światem pożegnał / á z toba Bogiem Wycem moim ná wšyt- kie nieśkonczone wieczności przywitál: Venio, & hæc loquor. Oto ide / á ciebie Boga Wycá mego pokornie y goraco proše: Serua eos. áby ták porzuconymi / y zgołą opuščzonymi nie zostawali. Weźm ich z ręki moiey w ręce y opiekę twoie. Pater Sancte. Nie pátrż ná podłość y niegodność ich. nie pátrż ná wielkość y ciężkość grzechow. Respice in faciem CHRISTI tui. ále weyźrzy ná twarz y te postać Syná / ktory cie zá nimi proše. Pro eis sanctifico me ipsum. Mogli y umieli zgrzešić: mo- gli y umieli zginać. ále dosyć zá grzechy swoje wcy- nić / ciebie Boga Wycá przeiednać / á sámych siebie*
ráj

ratować y podźwignąć / ani mogli ani wmieli. Otoż
ia / Etorym przecimko tobie w niwczym nie przewi-
nił / ánim ci też zá tym żadney satisfakciey nie powi-
nien: pro eis sanctifico me ipsum. záslugi wšytkie
żymotá y śmierci moiey onym dáruię / y zá nich do-
syc czynię. Ignosce illis. Odpuśćże im. Plus. eorum

D. Lau- animas, quàm corporis mei magnipendo salutem.
rent: lu- nam etsi cruciatus, quem patior, mihi grauissimus
stin: de est, eorum tamen acerbior mihi esset perditio. Wiecey
agon: CHRI- *sobie poważam dusze ich, á niżeli ciała moiego zdrowie. y*
STI c. 17. *choć iayże mi, ktore cierpie, meki bárzo ciężkie sa; ciężsa-*

by iednak była bez porównania zguba ich. Serua eos.
prziymiże ich do łaski / weźm pod opiekę / straż / y o-
brone twoje. Alubo wiem / że pomocy żadney w
niwczym nie potrzebuiesz; iednąż / iżeś / te ktora
wedle Krzyżá widzisz / bolesna Mátka táń wścili;
tedyć ia też do tey opieki narodu ludzkiego przydanie.
Ioan: 19. *Mulier, ecce filius tuus. Niewiásto, oto Syn twoy. mnie*
26. *iedynego Syná przez śmierć traciś / á w tey skody*
nagrade táćci wielu dáruię. Serua eos. bądźże im
Mátka / bądź pośredniczka / bądź opiekunka.

Wiec żeby łaská y praca twoia Boże Wyce / dáu
temna / y bez powinney ode mnie wdzięczności nie
była / tedy kleynot / Etory mi ieżże iedyny zostawa /
Luc: 23. *tobie oddáie. In manus tuas commendo spiritum*
46. *meum. W rece twoie oddáie ducha moiego. Trzeba*
pieczęci / áby robur y wage swoje miał testament?
be

bedzie. Otworzy wnetże wlozchnia bok / á ztamtad
ostatet do serca zbiegley y wtáioney krewie y wody
wytoczy / y iáko pieczęć przycisnie.

Et inclinato capite tradidit spiritum. Y skloniwszy
głowe, oddał dychá. Caput hoc, DEVM PATREM,
liquefecit ad misericordiam, flexit ad gratiam, incli-
navit ad indulgentiam. Głowá Chrystusowá Bog Ociec.
Y teć głowe zmieczył do miłosierdzia; nachylił do łaski,
náklonił do odpuszczenia.

Ioan. 19.
20.

D. Laurét.
Isttin. de
ago. c. 20.

1. Cor. 11. 20

Inclinato capite. Skloniwszy głowe. Quia cùm
omnium peccata portaret, eorum onere caput graua-
batur, vt necesse fuerit illud in humerum inclinare.
Bo iz wszytkiego świata grzechy dzwigal, te ciężaly glo-
wie, że ia musiał ná ramioná polozyć.

Lansperg.
hom. 50.
de Pass.

Inclinato capite. Skloniwszy głowe ku ziemi; zá
sercem; á serce tam tedy skarb. Páná y zbáwicielá
nášego serce wszytko bylo ná ziemi przy skárbie swo-
im; przy ludziích; y táim inclinato capite.

Nam supra caput titulum habebat, quo Rex di-
cebatur. vt igitur ostenderet, se regnum temporale
non ambire, caput auertit. Náá głowa iego Przená-
świetsza, przybity byl do Krzyżaá tytuł: IEZVS NAZA-
RANSKI KROL Żydow ści. A że by pokazał, że on ni-
gdy Krolestwa docześnego, nie chciał y nie affektował,
głowe od niego oddaláiac sklonił.

Mallonius

Inclinato capite ex parte MATRIS, quasi dixit:
set: Per ipsam veniam petite, quia est oraculum mi-

Hugo Ca-
ren

sericordiae: nihil enim boni nos habere voluit, nisi quod per manus MARIAE transiret. *Skłonił głowę ku Przenaświetsey MATCE. iakoby rzekł: Przez nie o odpuśczenie prosicie: onć iest, przez która Pan Bog miłosierdzie czyni. bo takó iest wola Boża, abyście dobrego nie mieli, tylko przez racę, y za przyczyną MARIEY.*

Omnes moribundi moriuntur primùm, & tum demùm inclinant capita &c. mors quidem metuens appropinquare non audebat: ideo CHRISTVS inclinato capite vocavit eam. *Wszyscy ludzie pierwey umierają, dopiero po śmierci głowy skłaniają. Do Pana y Zbawiciela IEZUSA, zbliżyć się y przystąpić śmierć nie śmiała, aż głowę nakłoniwszy skinął, y skinieniem swoim przyzwawszy iey, moc y wolność na zamordowanie swoje dał.*

Et inclinato capite tradidit spiritum. *A tak nakłoniwszy głowę umarł. zawarły się oczy/ położył y położył twarz/ zoszczał nos/ zapiął iągody/ zderł twarz y skłonił ięzyk/ obwisły wargi/ spiełł się kręć/ pogrzebił to ciało.*

D. Leo ser. 4. de Pass. *Ad tantam Dininae maiestatis inclinationem, totius mundi compago quatitur. Agdy się, y maiestat swoy, nakłonił Bog do śmierci, wszytek się poalterował, y pochylil do zguby świat. Tenebrae factae sunt in vniuersam terram. Ciemności pokryły wszytkę ziemię. Obscuratus est sol. Zaciemilo się słońce. Terra mora est, & petrae scissae sunt, & monumenta aperta sunt: & multa*

Luc. 23. 44. *Matth. 27. 52.*

multa corpora Sanctorum qui dormierant surrexerunt &c. *Ziemią się trzęsła, padały opoki, groby otwierały: y wiele umarłych powstawało, y z grobow swoich powychodziło. Zmieściła się y zkonfundowała Synagoga: & velum templi scissum est, in duas partes. à lumino vsque deorsum. Y zasnęła Kościół Jeruzolimski, go rozkroiła się y rozewala w pol, od wierzchu aż do spodu. Zdumieli spektatorowie: Et omnis turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum, percutientes pectora sua reuertebantur. á pierśi swoje bijąc powracali do domow. Sam tylko niewiedzieć czego się bawi Longinus. á podobno na ciebie/ na duszę zaś prawdę ślepy/ nie mogąc nazać do przeklester Jeruzolimy trafić/ gdy wloznią drogi kufa/ w bok y serce umarłego potężnie wderzył. Et continuò exiuit exiuit sanguis & aqua. á zaraz z boku y sercá wypłynęła krew y woda. Tres sunt qui testimonium dant in terra, spiritus, & aqua, & sanguis. Trzech świadków zostawił na ziemi/ testes dilectionis maximæ. Ktożby ludziom wielką przeciwko nim Syna Bożego miłość opowiadali: Duchá Ktorego przez śmierć w ręce Bogu Ojcu oddał/ wodę która wylała z boku; y krew która wytrysnęła z sercá.*

Math. 27.
51.

Luc. 28. 48

1. Ioan. 3.

D. Thom.
opusc. de
sacram. alt.

Hebr. 11.

32

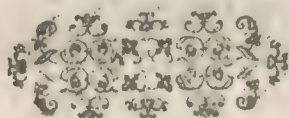
Et quid adhuc dicam? Y coż wiecey mówić mam? *Ódonał Niebieski Król. Umarł I E Z V S. á śmierć tać haniężna y okrutna umarł; á śmierć tać haniężna y okrutna/ dla ludzi umarł! Umarł g*

iednak wszyscy na Krzyżu odesli. Wyżdy przy
 namniej synowski affekt / niechay ktorego tak pobo
 żnego Jozephá / ábo cnotliwego Nikodemá wzbu
 dzi / áby o pogrzebie Orcu y Dobrodzieciowi swemu
 pomyslił / prześcierać do śmiertelne opatrzył / grob
 nágotował y sporządził. A niepotrzebác go dopie
 ro szukać / y drogo targować. ma być już gotowy.
 Sam go sobie przed śmiercią zgotował; bo gdy
 w czoraytego dnia / podał być ciało y krew swoje /
 w sercu swoim złożył; serce ad sepeliendum se fecit.
 grob do pogrzebu swojego náznaczył / y tu sie po
 chować kazal. Præbe mihi cortum. Trupy ty to
 y umarłych kości / in quo nondum quisquam posui
 erat, áby nie z tego nie było / przez furona poturę
 porzucay; łzami y serdeczną ściuchą oczerść y di
 nor. A rychlo: erat enim magnus dies ille Sabbathi.
 bo już Piątek schodzi / dzień wielki. Sobotny nádo
 chodzi. in quo nemo operatur. w który już sie wies
 cy umarłych grzesć nie zeydzie. Pozbieray y zá
 choway z nimi fasciculum myrrha. w był ie te śmier
 ci iego instrumentá: y pámieniem wielkim / nie zá
 pommienia / ále pilney pámieci y wstawięznego roz
 myślánia záuárky / y powtore zápisuy: Venit di
 luuium, & perdidit. Niebieś. ná ziemi Kay / potop
 pam złości y okrucieństwa Jydow skiego / z humor
 row y erhalácii grzechow ludzkich zebránym / zá
 lany y zagubiony.

ná Wielki Piątek

81

A gdy zdarzy Pan Bóg, że tertiã die resurget. Luci. 24.
znowu trzeciego dnia roskośnie zakwitnie; y od śmierci 34
ci do żywota / z grobu do błęscia y błogości wiñ;
stała swojego powstanie; y grob też swoy ożywi/
y tam przeniesie / tedy Erit sepulchrum eius H. 11. 102
gloriosum ná wielki
AMEN.

P O Z Y T K I

Vwazania Męki Páńskiej.

Nihil tam salutiferum nobis est, quàm cogitare, serm. 237.
quanta pro nobis pertulit Deus & Homo. *S. Augustin.* ad Fratr.
in eremo.

Nápádlá niekiedy Janá Swietego Ewángel
liste iesze ná ziemi bedacego / wielka chce / aby Przeo
błogosławienšá PANNĘ, ktora mu Syn Bóży
ná Krzyżu poruczył / iuż w niebo wzięta widzieć
mogl. Czasu tedy iednego w zachwyceniu beda
cy obaczył Przenadrožšá MATKĘ wrespół z Syn
nem; y słyszał / tak o Syná swojego mešách / iako
też y o żalu swoim / y o bolešciách z vtrapienia iego /
Baroko y z affektem wielkim rozmawiająca. Ktora

53

po:

Pomer. 1. 3.
de B. V. M.
p. 2. a. 4. &
ex eo alij

potym Syna swoiego/ á Paná y Zbawiciela náše-
go/ pokornie y goraco prosiłá / áby tym w Bytkim /
ktorzyby ná śmierć y meke iego pomnieli / y ná bole-
ści iey wspominali / y nabożństwo mieli / niebi ski-
iańi dar y łaskę / á niepospolita ále osobliwa łaskę
nádał. A Pan IEZVS te cztery rzeczy przyo-
biecał.

1. Aby ten / ktory Przenadosłowneyšey MATKI
iego / przez iey boleści / o cokolwieś prosi / praw-
dziwy žal y struchę zá grzechy przed śmiercią o-
trzymał.

2. Aby takiego / ácz zámře / ále osobliwie przy
śmierci w obronie swoiey miałá.

3. Że ná takiego głowieńá sercu / boleści y meke
swoie ma wyrazić / y zá to mu zápláte wielką ma-
kiedyżkolwiek dáć.

4. Że Mátce swoiey moc y práwo nádał / áby
takiemu coby żywnie chćiałá / w Bytko vprosiłá.

2. Zakonnik ieden Zakonu Dominiká Swietego/
z dziećinstwa do meli Páńskiey nabożny / miał ten
obyczaj / że káżda z osobná ráne Páńskie / otwymi
zwyczajnymi Kościółá Bożego słowy: Adoramus
te CHRIS TE, & benedicimus tibi, quia per tuam
sanctam Crucem redemisti mundum, miserere nobis.
Towš. Klaniamyć sie CHRIS TE, y błogostawimy cie,
iżes przez twoy święty Krzyż odkupił świat, zmiłuy sie nad

námi, z naboženstwem wielkim y lžami pozdrawiał.
y z wczciwością po piećkroć przytękał / y po lžádey
rány pozdrowieniu pácierz mowil; prośac Páná/
áby mu boiažń y miłość swoje dáć raczył. Temu sie
czásu iednego poľazał CHRISTVS Pan / wzywá-
iac / áby ran onych / ktore pozdrawiał / zázyl. Ktore
on gdy pocáľował / táka słodkość w nich wczul / že
mu sie nápotym wšytko piolunem y žolćia widžia-
ło / coľowiek meľa Pánšťa przyprawne nie bylo.

Hist. Do-
min. 1. p.
l. 1. c. 61.

S. Gertrudzie Pánnie obiáwił Pan Bog /
iž iáľ wiele rázow człowiek / ná Dřrzyžowanego
CHRISTVSA obraz / nabožnie y z vžaleniem wey-
žrzy / táľ tež wiele rázow náľstkwáże miłosierdzie
Bošťe / miłosnie y ľstkwáwie ná człowieká weyžrzy.

3.

Blof. monil.
spir. c. 2.

Zacny ieden Pan pielgrzymuiac z Brytannicy
do žemie šwieteý / ktora Pan y Žbáwiciel náš I E-
ZVS žymotem y šmierćia swoia pošwiecił / miał
z soba Šárácená iednego przewodníká. Obaczy-
wšy ptáštvo po žemi iáľko zdechle z škrzydłami ná
řrzyž rozciagnionymi / ležace; ktore áni špiwáło /
áni sie rušyło; spytał przewodníká swiego Šárá-
cená / coby to bylo? Ktořemu Šárácen: Táľ /
práwi / co roľ / iáľko teraz widžiš przez dwie niedzie-
li przed Wielkanocą bywa. ptáštvo wšytko áni
špiwá / áni lata / ále ná žemie padšy iáľko obumárle
leży / žaluiac šmierći y meľi CHRISTVSA Boga
Chrze

4.

Spec. exēp.
tit. 9. & 161.

Chrześciāńskiego. Dopiero gdy Wielkonocey dzień
przychodzi/ iāko ożyły by porwania sie/ wesolo krzy-
ża/ y po powietrzu lataia. Jāko daleko bārzciey
y wiecey/ powinni ludzie.

5.

Był ieden Chrześciāński głowiek w poimāniu
y niewoli y Pogāninā. Ktory łaskawie sie z nim/
choć niewolnikiem y przystoynie obchodził. Ale on
zāwŹe smutny y melānkoliczny zostawał. Co po-
baczysz Pan iego/ pytał/ w czymby krzywdy
cięŹkość miała? czemu by zāwŹe tāk smutnym zosta-
wał? Ktoremu Chrześciānin powieǳiał; zāwŹe
smutny jestem/ bo zāwŹe nā śmierć y mek Pānā y
Bogā mego pāmietam; y zāwŹe mek iego obraz
w sercu moim noŹe. Co gdy uslyŹał Pan iego Po-
gānin/ rozgniewawszy sie bārzco/ rzekł: Nia wnetŹe
doznam y doŹwiadacz sie/ ieŹeli to tāk iest/ iāko ty
powiaǳaŹ. A przywolawszy kātā/ kazał mu sercā
z niego dobyć/ y w pul roŹkroić. Uczynił to kāt/ y
tāk znalazł terran. Obaczyl z Pogāny sercāmi w ser-
cu meczennikā CHRISTVSA Pānā w przyŹemāneŹ
figure. A tym widokiem pobudzony/ ze wŹytkim
swoim sercā Chrzest CHRISTVSOW przyial/
y Chrześciāninem zostal.

Cantiprat.
r. de Api-
bus c. vlt.

Przylczył sie bārzco Sroietey Kārāczynie Ser-
nerŹley diabel/ y chcac iā do rozpācy y desperā-
cyey przywieŹć/ Źcie iey nie dobre y bārzco niedo-
Źtonde zārywał. Ktoremu Swieta Pānnā tāk

odpor dála: Prawdátó, co mowiš: y ia sámá wyzna-
wam, že grzešna iestem; y bárzo grzešna; aleć przecie
pámietam ná rány Páná y Zbáwiciela moiego, w kto-
rychem ia wšytké dufność y nádzieie moie položyla. Do
tych ia wćieke, y w nich sie zámknę; á nadrožša Páná
moiego krwia czyšćząc y obmywáiac duše swoie, wšytkich
grzechow y nieprawości zbede. Teni słowy przera-
żony y przepłóšony diabel / wćiekl / y wiecey sie nie
przykrezył Swietey.

Prošila S. Gertrudá Pánná / áby iey Pan y
Zbáwiciel / náuče iáka ludziom napotrzebniejszy po-
dáć; táki respons wzięla: Bárzo potrzebna y pożyte-
czna ludziom, wiedzieć, y ná to záwše pomniéć, iż ia
Panny Našwietšey Syn, dla zbáwienia ich wstáwicznie
przed Bogiem Oycem moim stoie; y kiedy sercem y zla
wola swoia Boga Oycá obražáia; tedy ia zá ich winy,
niewinne y naczyšćse serce moie przebite ofiáruie: á kiedy
wczýnkem przewiniáia, tedy rece y nogi moie zdziurá-
wione pokazuie. á tak sie zaraz niewinnościa y rándami
moimi blaga, y gniew swoy oddala Bog Ociec. Te y
my náuče w pamiéci mieymy / á co dzień Bogu Oycu
ofiáruemy / zá serce náše wšytkich grzechow y
nieprawości pełne / IEZVSA Páná naczyšćšé / y
róžni iá dobroćia obfituáce serce: zá rece wšytki-
mi ctepr imościámi y czynkámizlemi zmáżáne / po-
tácone y przebite nášé ietše CHRISTVSOWE

rece / które tak wiele wielkich y znamiennitych cudow
tu chwale Boga Dycia naczyniły.

Świeta zaś Mechtilde / tenże Pan y Zbawici
ciel tak nauczył: Osiaruy nieb eskiemu Oyey mojemu,
abomnie, czystość y niewinność moje, za twoie nieczysto-
ści, pokorę moję, za twoie pychę: moję pobożność y miłość
za twoie zatwardziałość y oziebłość: moy naostatek na-
świetszy y nadoskonalszy żywot, za twoie niedbale y niedo-
skonale życie. Nie pytayże się wiecey / kto czyta:

Quid retribuam Domino pro omnibus quae retribuit
mihi? czym Pánu Bogu dobrodzieystwá iego plá-
cić y odwodzić / co mu za grzechy twoie osiáro-
wać ná dosyć czynienie / masz? Bo cie nauczył Zbá-
wiciel / abyś rany iego / zaślugi żywota / śmierci / y
meki iego nasławił / za wszystkie láski y dobro-
dzieystwá iego / á za grzechy y nieprawości twoie
Pánu Bogu osiárował.

Pytála się Gertruda S Pánná CHRISTVSA
Pánná / co by też ludzie / gdy figure meki Páńskiey wi-
dzą / czynić mieli. X wzięła respons, że sobie imági-
nować máia / iákoby do nich użyżowány mowil-
widziś, iákóm dla ciebie poráńiony, y ná Krzyżu zámor-
dowány? A iednak, iesliby tego do zbawienia twego po-
trzeba była, tedy gotowy y ochotny iesłem, znou te wszyst-
kie meki y śmierć dla iedyney dusze twoiey podiać, ktorą
dla wszystkiego świata podiać.

Ná sercu Swietey Clary de Montefalco, wy-
rązony był CHRISTVS IEZVS wkrzyżowany /
bicie ktorými biceowany / Kolumná do ktorey ná bi-
gowanie przywiązany / Koroná cierniowa / y wšytki
tie smierci y meki Páńskiey instrumentá.

Thom. Bo-
zius tó. 2.
l. 5. de fig.
Ecclel. c. 3.

7.

Swietego Edmundá Kántuarijskiego Arce-
biskupa / w dzieciństwie iešze iego náuczyl Pan y
Sbáwiciel náš IEZVS, áby codzien žywotá / áto
meki y smierci iego ktoražkolwiek tájemnice sobie
przypominat. Bo sie tak przeciwko wšytkim po-
kusom diabelskim / y mocy piekielney vzbroit y vmo-
cniť miał; w cnotách wšytkich zachowát: y ná do-
bra á šczęśliwa smierť záslužít.

Sur. in. vita
Sancti.

Leo tym imieniem Džiesiaty / y Páwél tym imie-
niem Piaty Papieżowie / pozwolili tysiac dni od-
pustu / tym wšytkim / ktorzy gdy zegar bije / pozdro-
wienie Przenášwietšey PANNY mówia. Ktore
naboženstwo / žeby Pánu Bogu milše / á ludziem
z wielšá zásluga bylo; wynáležli niektorzy / že zá
káždá godzina / w káždym Przenablogošláwie-
šey PANNY pozdrowieniu / przypomináia sobie
ktoražkolwiek / á co godzina inšá / Meki Páńskiey
tájemnice. Tym sposobem,

Zegárek
Meki
Páńsk.

Ponieważ Młota Pańska poczęła się
w wieczor/przy prorokowaniu dnia z nocą.
tedy gdy Godzina Szosta bje/mowia.

6.

Edes discipalorum
lauians.

Idromas MARIA &c. IEZVS CHRI-
STVS, nogi Dżniom swoim wymywalicy.
Święta MARIA, &c.

7.

Seipsum nobis in
cibum tradens.

Gdy Siodma.
IEZVS CHRISTVS, nam się na pokarm
podający.

8.

In horto orans &
sanguinem sudans

Gdy Osma.
IEZVS CHRISTVS, w Ogroycu się mo-
dlacy/y kłamym potem pocacy.

9.

A Iudæis captus.

Gdy Dziewiąta.
IEZVS CHRISTVS, od Żydow poimany.

10.

Ad Annam ductus.

Gdy Dzięśiąta.
Do Annaśa wiedziony.

11.

Ductus ad Caiphā.

Gdy Jedenaśta.
Do Kaiphaśa prowadzony.

12.

Alapā coram Pon-
tifice percussus.

Gdy Dwanaśta.
Okrutnym poligziem przed Biskupem w-
derzony.

1.

Velatus, ludibrio
habitus, percussus,
& pessime per totā
noctem a Iudæorū
ministris acceptus.

Cdy pierwsza po pułnocy.
Nagrawany/vbity, y okrutnie przez ca-
łą noc od Żydowskich służkow trakto-
wany.

Gdy Wtóra.

2.

Ktorego sie Piotr zaprzal y odprzysięgl.

A Petró negat.

Gdy Trzecia.

3.

Od fałszywych świadków przed sądem
oskarżony.

A falsis testibns in
Concilio accusatus

Gdy Czwarta.

4.

Po wielu ciężkości y wrogani /
winien śmierci od sądu ob-
wołany.

Post multa totâ nocte tole-
rata, reus mortis à Con-
cilio proclamatus.

Gdy Piata.

5.

Świążany do Pilatâ prowadzony /
y niesprawiedliwie oskarżony.

Vinctus ad Pilatū ductus
& inique accusatus.

Gdy Szosta.

6.

Do Herodâ posłany.

Ad Herodē missus.

Gdy Siodma.

7.

Przy Barabasku wzgardzony y odrzucony.

Barabbæ postposit⁹.

Gdy Osma.

8.

Wbijowany.

Flagellatus.

Gdy Dziewiata.

9.

Cierniem wkoronowany.

Spinis coronatus.

Gdy Dzięsiata.

10.

Ludowi od Pilatâ z gancku pokas-
zany.

Ad populū à Pilato
productus.

Gdy Jedenaſta.

11.

Z Krzyżem z miasta idący.

Crucem baiulans.

Zegarek Meki P.

Gdy Dwanaście.

Drzyżomany.

Gdy pierwsza po południu.

sem suam &
ram alloquitur.

Do ciebie Młarki swojej y naſey mo
wiacy.

2.

Gdy Wtora.

In Cruce sitiens a-
ceto potatus.

Na Krzyżu pragnący octem po-
iony.

3.

Gdy Trzecia.

In Cruce mortuus.

Na Krzyżu umarły.

4.

Gdy Czwarta.

De Cruce depositus

z Krzyża zdiety.

5.

Gdy Piata.

Sepultus.

Pogrzebiony.

